

**WOJEWÓDZKA STACJA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W ŁODZI**



**Ocena stanu sanitarnego
województwa łódzkiego
w 2023 roku**

Kwiecień 2024

Szanowni Państwo

Z wielką przyjemnością pragnę Państwa zaprosić do zapoznania się z „*Oceną stanu sanitarnego województwa łódzkiego w 2023 r.*”, która została opracowana na podstawie materiałów należących do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi oraz nadesłanych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego.

Prezentując niniejsze opracowanie wyrażam nadzieję, że będzie ono stanowić dla Państwa bogate źródło informacji na temat obecnego stanu bezpieczeństwa sanitarnego i jednocześnie pomoże podejmować przyszłe decyzje zmierzające do polepszania zdrowia publicznego w województwie łódzkim.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego prowadzi swoją działalność oraz realizuje przedsięwzięcia, które w całości mają służyć zapewnieniu ochrony zdrowia ludzkiego między innymi poprzez promowanie zachowań prozdrowotnych, wykonywanie regularnych badań i analiz oraz przeprowadzanie kontroli. Nie można jednak zapominać o czynniku ludzkim – to dzięki zaangażowaniu pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także dzięki ich współpracy z innymi organami publicznymi oraz mieszkańcami województwa łódzkiego, możliwe jest realizowanie powyższych działań.

z pozdrowieniami

**ŁÓDZKI PAŃSTWOWY WOJEWÓDZKI
INSPEKTÓR SANITARNY**

Małgorzata Widawska

dr n. o. zdrowiu Małgorzata Widawska

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny.

Zajmując obszar 18219 km² (5,8% powierzchni kraju) plasuje się na 9 miejscu co do wielkości wśród województw w kraju. Województwo łódzkie zamieszkuje ok. 2378483 mieszkańców.

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na 24 powiaty, w tym:

- 3 grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- 21 ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łęczycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wierszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- 177 gmin, w tym 18 miejskich, 117 wiejskich i 42 miejsko-wiejskich;
- 60 miast, 5005 miejscowości wiejskich i 3499 sołectw.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do 21 państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla 1070 obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa.

Wśród 21 powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa 6 stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast 15 jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Od 2003 r. funkcjonuje zintegrowana merytorycznie baza laboratoryjna Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego, w skład której wchodzi laboratoria Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi oraz Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w Piotrkowie Trybunalskim, Skierniewicach, Łodzi, Sieradzu, Wieluniu, Zduńskiej Woli. Laboratoria zapewniają badania i pomiary dla wszystkich jednostek organizacyjnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego.

BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE LABORATORIACH PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:

WSSE w Łodzi

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
 Badania produktów kosmetycznych
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania papierosów
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska
 Badania radiologiczne

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Sieradzu

Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne

PSSE w Łodzi

Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania środowiska pracy
 Badania epidemiologiczne
 Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
 Badania produktów kosmetycznych
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne
 Badania środowiska pracy
 Badania z zakresu higieny środowiska

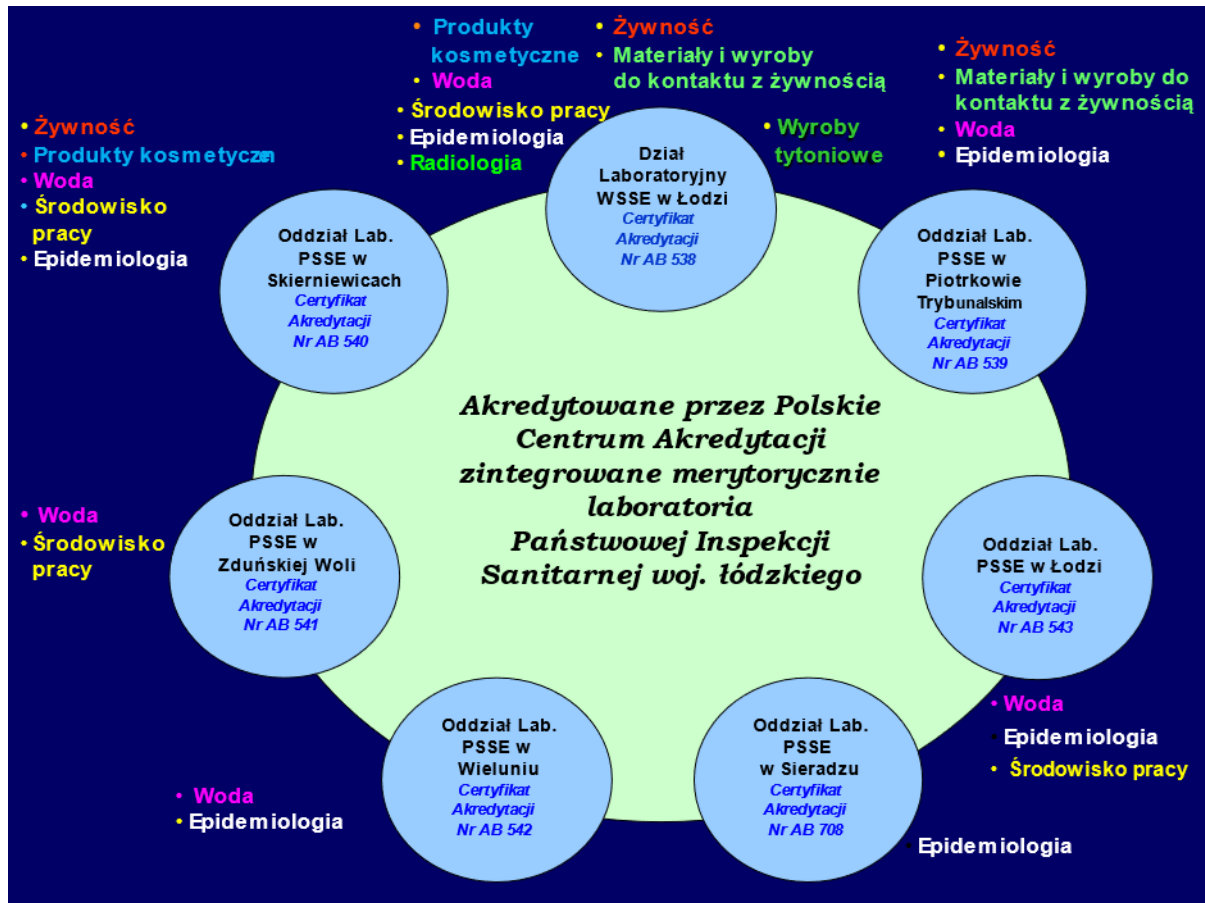


PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
 Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
 Badania wody:
 - do spożycia przez ludzi
 - z basenów i kąpielisk
 - ciepłej w kierunku Legionella Sp.
 Badania epidemiologiczne

Kompetencje laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji wydane przez Polskie Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNIE BAZIE LABORATORYJNEJ PAŃSTWOWEJ
INSPEKЦИИ SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**



W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi funkcjonują m.in.:

- jedyne w kraju urzędowe laboratorium kontrolne, powołane rozporządzeniem Ministra Zdrowia, do przeprowadzania weryfikacji maksymalnego poziomu wydzielanych substancji smolistych, nikotyny i tlenku węgla w dymie papierosowym;
- laboratorium badania żywności, działające w ramach agregacji/specjalizacji badań jako jedno z sześciu w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonujące dla potrzeb całego kraju, w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, badania pozostałości pestycydów w żywności pochodzenia roślinnego.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02, poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Doskonalenie funkcjonujących systemów zarządzania, stanowi gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań i ocen zgodności prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wymagają one od pracowników ciągłego podnoszenia kwalifikacji, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywanych zadań.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym, m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA ZAKAŻEŃ I CHOROÓB ZAKAŻNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2023

W 2023 r. w województwie łódzkim wzrosła zapadalność na większość rejestrowanych chorób zakaźnych, w tym m.in. wybrane „choroby wieku dziecięcego”, choroby inwazyjne, wybrane zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe, wybrane wirusowe zapalenia wątroby, gruźlicę, boreliozę, grypę, legionelozę i choroby przenoszone drogą płciową. Było to spowodowane kilkoma czynnikami, w tym m.in. zwiększeniem liczby kontaktów międzyludzkich i rezygnacją ze środków zapobiegających przenoszeniu zakażenia wirusem SARS-CoV-2, większą liczbą badań w kierunku czynników zakaźnych oraz spadkiem zainteresowania mieszkańców województwa łódzkiego szczepieniami obowiązkowymi i zalecanymi. Obecnie podnosi się również większą podatność ludzi na różne zakażenia i choroby zakaźne po wcześniejszych zakażeniach wirusem SARS-CoV-2.

Dane liczbowe na temat wykrywanych i rejestrowanych zakażeń wirusem SARS-CoV-2 podawane były w 2023 r. codziennie przez Ministerstwo Zdrowia i dostępne są na stronie internetowej www.gov.pl/web/koronawirus. W okresie 01.01-31.12.2023 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano 14271 potwierdzonych przypadków zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz 139 zgonów ogółem, w tym 87 zgonów w wyniku COVID-19 i 52 zgony osób zakażonych tym wirusem ze współistniejącymi chorobami.

W 2023 r. na terenie województwa łódzkiego w czasie kolejnych wzrostów liczb zakażeń wirusem SARS-CoV-2 u mieszkańców województwa łódzkiego wykrywano różne podwarianty wariantu Omicron wirusa SARS-CoV-2 (B.1.1.529, BA.X). Z prowadzonych badań sekwencjonowania genomu tego wirusa wynika, że najczęściej wykrywane były podwarianty: XBB.1.5 (127 przypadków), XBB (32 przypadki), XBB.1.5-like + F456L (31 przypadków) i BA.2.75 (31 przypadków).

W 2023 r. wzrosła, w porównaniu z rokiem poprzednim, zapadalność na większość tzw. „chorób wieku dziecięcego” tj. na płonicę (z 11,44 do 69,61), krztusiec (z 4,49 do 13,08), ospę wietrzną (z 336,14 do 382,3), świnkę (z 1,68 do 1,73) i różyczkę (z 0,59 do 0,63). Wyjątek stanowiła odra, której nie odnotowano w 2023 r., podczas gdy w 2022 r. zgłoszono jeden przypadek tej choroby u dorosłej obywatelki Ukrainy. W roku 2023 zarejestrowano 2 przypadki ostrego porażenia wiotkiego u dzieci w wieku 0-14 lat (3 przypadki w 2022 r.). U dzieci tych wykluczono zakażenie wirusami poliomyelitis.

W 2023 r. wzrosła liczba odnotowanych przypadków wirusowych zapaleń wątroby typu B i C. Zgłoszono 8 przypadków ostrego wzw typu C (zapadalność 0,34), podczas gdy w 2022 r. nie zgłoszono żadnego przypadku. Zarówno w 2023, jak i w 2022 r. na ostre wzw typu B zachorowała 1 osoba. Wystąpienie zachorowań na ostre wzw typu C jest niekorzystnym zjawiskiem i wskazuje na pogorszenie bieżącej sytuacji epidemiologicznej tego typu wzw. Przypadki wzw typu B i C o przewlekłym przebiegu są zazwyczaj wykrywane wiele lat od momentu zakażenia. W 2023 r. zapadalność na przewlekłe wzw typu B wzrosła z 11,78 do 12,45, zaś zapadalność na przewlekłe wzw typu C z 6,54 do 8,94.

W 2023 r. w województwie łódzkim nieznacznie spadła zapadalność na wzw typu A (z 0,38 do 0,3). Odnotowano 7 przypadków wzw typu A, a w roku wcześniejszym 9 przypadków. Notowane w latach 2022-2023 zachorowania na wzw typu A były w większości przypadkami rodzimymi, poza jednym zachorowaniem w 2023 r. importowanym z Egiptu.

W 2023 r. zarejestrowano więcej niż w 2022 r. przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes*. Zachorowało 319 osób (zapadalność 13,46), a w 2022 r. odpowiednio 110 przypadków (zapadalność 4,61). Różę rozpoznano u około 85% chorych, a u 10 osób wystąpił zespół wstrząsu toksycznego.

Inwazyjna choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae* w 2023 r. została zgłoszona u 131 osób (zapadalność 5,53). Najczęściej u tych chorych rozpoznawano posocznicę (95 osób). W roku poprzednim zarejestrowano ogółem 120 zachorowań (zapadalność 5,03). Inwazyjna choroba meningokokowa to 9 zgłoszonych przypadków (zapadalność 0,38), podczas gdy w roku wcześniejszym zarejestrowano 5 przypadków (zapadalność 0,21). Spośród zachorowań na inwazyjną chorobę meningokokową u 4 osób rozpoznano posocznicę, a u 3 zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych/zapalenie mózgu. Ponadto w 2023 r. odnotowano 12 przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Haemophilus influenzae*. W 2022 r. zgłoszono 6 przypadków tej choroby.

Również zapadalność na boreliozę była wyższa w 2023 r. niż w 2022 r. i wynosiła 38,22 (w 2022 r. - 22,64). Około 9% przypadków zgłoszonej w 2023 r. boreliozy przebiegało jako neuroborelioza. Zapadalność na tę postać boreliozy wynosiła 3,5 w 2023 r., a w roku poprzednim 1,72.

Rok 2023 to rok wzrostu średniej zapadalności na legionelozę w Polsce. Było to przede wszystkim związane z ogniskiem tej choroby w województwie podkarpackim.

W województwie łódzkim w 2023 r. odnotowano 15 zachorowań na legionelozę (zapadalność 0,63), z tego 13 przypadków choroby legionistów i 2 przypadki gorączki Pontiac. Narażenie środowiskowe udało się ustalić u 7 osób chorych. Były to pobyty w klimatyzowanych, zagranicznych hotelach, korzystanie ze SPA i jacuzzi, kąpiele w fontannie oraz korzystanie z natrysków w obiektach użyteczności publicznej. W 2022 r. zgłoszono 11 zachorowań (zapadalność 0,46), w tym 10 przypadków choroby legionistów i 1 przypadek gorączki Pontiac.

W 2023 r. u osób powracających z podróży zagranicznych wystąpiły 4 przypadki gorączki denga (zapadalność 0,17) i 3 przypadki malarii (zapadalność 0,13). W roku wcześniejszym były to odpowiednio 2 przypadki malarii i 3 przypadki gorączki denga. W 2023 r. zarejestrowano również 1 przypadek rodzimy riketsjozy nieokreślonej najprawdopodobniej związany z ukłuciem przez kleszcza i 1 rodzimy przypadek leptospirozy, zaś w 2022 r. przypadek importowany duru brzuszego i 2 przypadki importowane leptospirozy.

W 2023 r. zarejestrowano także 2 przypadki (zapadalność 0,08) sporadycznej postaci choroby Creutzfeldta-Jakoba, a w 2022 r. - 4 przypadki (zapadalność 0,17). Spośród chorób pasożytniczych w 2023 r. odnotowano 8 przypadków bąblowicy (1 przypadek w 2022 r.) oraz 59 przypadków lambliozy (23 przypadki w roku poprzednim).

W 2023 r. rejestrowano dalszy wzrost liczby przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridioides difficile* (z 1901 do 2140) i zatruc pokarmowych salmonelozowych (z 373 do 679). Spadła natomiast liczba wirusowych zakażeń jelitowych wywołanych przez rotawirusy (z 1897 do 293), zaś liczba zakażeń norowirusowych wzrosła (z 230 do 382). W 2023 r. zarejestrowano także 1 przypadek zatrucia jadem kiełbasianym. W 2022 r. nie rejestrowano przypadków tej choroby. W 2023 r. odnotowano również 8 przypadków bakteryjnych zakażeń jelitowych wywołanych przez *Escherichia coli* enterokrwotoczną (3 przypadki w 2022 r.). U 1 z osób chorych rozpoznano zespół hemolityczno-mocznicowy. W 2022 r. u wszystkich 3 osób chorych wystąpił HES.

W 2023 r. w województwie łódzkim zarejestrowano 72 ogniska zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych. Miejscem wystąpienia tych ognisk były mieszkania prywatne, szkoła, przedszkole, żłobek, dom dziecka dla małych dzieci oraz podmioty lecznicze (szpital i ZOL). Najczęstszym ustalonym czynnikiem etiologicznym ognisk były bakterie *Salmonella*, a główną podejrzaną ich przyczyną było użycie do potraw zakażonych surowców poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne w przygotowywaniu i przechowywaniu potraw.

Największe ognisko wystąpiło w jednej ze szkół podstawowych na terenie Łodzi. W ognisku tym zachorowało 50 osób (jedna była hospitalizowana) i nie ustalono czynnika etiologicznego, pomimo wykonywania badań bakteriologicznych i wirusologicznych u osób narażonych.

W 2023 r. odnotowano 328 zachorowań na gruźlicę (zapadalność 13,84), czyli o 20 przypadków więcej niż w 2022 r. (308 przypadków). Najwyższą zapadalność odnotowano w grupach wiekowych 65 i więcej (20,84) i 45-64 (18,55). Wyższą zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców miast (15,61) niż wsi (10,96) oraz wśród mężczyzn (20,89) niż kobiet (7,41).

W sezonie epidemicznym 2022/2023 (01.09.2022 r.-30.04.2023 r.) zarejestrowano wśród mieszkańców województwa łódzkiego łącznie 225966 przypadków podejrzeń/ zachorowań na grypę, w tym 96673 u dzieci w wieku 0-14 lat (42,8%). U osób chorych wykrywano obecność materiału genetycznego wirusów: grypy typu A i B, A/H1N1, A/H3N2, RSV A i B, adenowirusów, bokawirusów i metapneumowirusów. W ww. okresie do Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim wpłynęła informacja o zgonach 7 mieszkańców województwa łódzkiego, u których stwierdzono zakażenie wirusem grypy typu A oraz 3 mieszkańców województwa łódzkiego, u których stwierdzono zakażenie wirusem grypy typu B. Jeden z tych przypadków potwierdzony był badaniem molekularnym. U pozostałych wykonano testy antygenowe. Większość z osób zmarłych narażonych było na cięższy przebieg choroby z uwagi na wiek i choroby przewlekłe.

W związku z nowelizacją Programu Badań Statystycznych Statystyki Publicznej w 2023 r. znoszącą obowiązek składania przez podmioty lecznicze do Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawozdań MZ-55 „Tygodniowy, dzienny meldunek o zachorowaniach i podejrzeniach zachorowań na grypę” informacje za sezon epidemiczny 2023/2024 zawierają dane przekazywane przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa łódzkiego w dwutygodniowych sprawozdaniach MZ-56 – „Sprawozdanie o zachorowaniach na choroby zakaźne, zakażeniach i zatruciach” (grypa potwierdzona badaniem molekularnym, grypa potwierdzona wynikiem szybkiego testu antygenowego i zakażenia wirusem RSV) oraz dane z prowadzonego nadzoru Sentinel nad grypą.

W czasie obecnego sezonu epidemicznego 2023/2024 (01.09.2023 r. - 31.03.2024 r.) w ww. dwutygodniowych sprawozdaniach MZ-56 państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni w województwie łódzkim wykazali 145 przypadków zachorowań na grypę potwierdzonych badaniem molekularnym, w tym 45 przypadków u dzieci do lat 14 (31,03%), 8026 przypadków zachorowań na grypę potwierdzonych wynikiem szybkiego testu antygenowego i 2190 przypadków zakażeń wirusem RSV potwierdzonych wynikiem szybkiego testu antygenowego, w tym 1223 u dzieci do lat 2 (55,84%). W pobranych próbkach od ww. osób chorych najczęściej wykrywano wirusy grypy typu A, A/H1N1, A/H3N2, rzadziej wirusy grypy typu B, wirusy paragrypy typu 3 i 4, RSV A i B, adenowirusy, bokawirusy i metapneumowirusy. W bieżącym sezonie epidemicznym (do 31.03.2024 r.) do Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim wpłynęły informacje o zgonach 11 mieszkańców województwa łódzkiego, u których stwierdzono zakażenie wirusem grypy (w tym u 7 osób zakażenie wirusem grypy typu A). Osoby te z uwagi na wiek i choroby przewlekłe były narażone na cięższy przebieg choroby.

W 2023 r. odnotowano 145 przypadków nowych zakażeń HIV, a w 2022 r. - 175 przypadków. Wzrosła natomiast liczba odnotowanych zachorowań na AIDS – 13 przypadków (8 przypadków w 2022 r.). W 2023 r. obserwowano również dalszy wzrost liczby innych chorób przenoszonych drogą płciową: kiły (ze 147 do 318), rzeżączki (z 35 do 72) i zakażeń wywołanych przez Chlamydie (z 25 do 47).

Ogólna liczba zgłoszonych przypadków pokąsań ludzi przez zwierzęta w województwie łódzkim w 2023 r. wyniosła 2649 przypadków, w tym u 596 osób (22,5%) podjęto szczepienia poekspozycyjne p/wścieklicznie. 73 przypadki to pokąsania po kontakcie ze zwierzętami dzikimi, z czego 50 osób (68,49%) zostało zaszczepionych p/wścieklicznie. Były to najczęściej takie zwierzęta, jak: szczury, wiewiórki, lisy i kuny, rzadziej nietoperze i myszy. Natomiast w 2022 r. ogólna liczba przypadków pokąsań w województwie łódzkim wynosiła 2302 przypadki, spośród których 541 osób zostało zaszczepionych p/wścieklicznie oraz 55 osób miało kontakt ze zwierzętami dzikimi, w tym 48 osób zostało zaszczepionych p/wścieklicznie. W latach 2005-2016 i w latach 2018-2023 na terenie województwa łódzkiego nie rejestrowano zachorowań zwierząt na wścieklicznę.

Z powodu zakażeń i chorób zakaźnych w 2023 r. w województwie łódzkim zmarło 221 osób. 65,16% zgonów stanowiły zgony osób zakażonych wirusem SARS-CoV-2. Pozostałe zgony dotyczyły osób z zakażeniem jelitowym wywołanym przez *Clostridioides difficile* (27 zgonów), chorych na gruźlicę (11 zgonów), grypę (11 zgonów), AIDS (6 zgonów), osób z posocznicą pneumokokową (3 zgony) i rzadziej chorych na inne choroby. W 2022 r. zmarło 1718 osób, a 96% zgonów stanowiły zgony osób zakażonych wirusem SARS-CoV-2. Choroby ustalone u pozostałych osób zmarłych w 2022 r. to: zakażenie jelitowe wywołane przez *Clostridioides difficile* (28 zgonów), gruźlica (19 zgonów), posocznica pneumokokowa (4 zgony) oraz choroby wywołane przez HIV (4 zgony). Nie odnotowano zgonów z powodu grypy. Rzadziej rejestrowano zgony z powodu innych chorób.

OCENA WYKONANIA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2023 R.

Zgodnie z obowiązującymi w 2023 r. przepisami prawnymi dzieci i młodzież podlegały następującym obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciw: gruźlicy, wzw typu B, błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis, odrze, śwince, różyczce, inwazyjnym zakażeniom *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae* i zakażeniom powodowanym przez rotawirusy. Wymienione szczepienia wykonywane są u dzieci i młodzieży w określonym wieku i cyklach.

P/gruźlicy zaszczepiono 97,39% dzieci urodzonych w 2023 r. (w 2022 r. 97,68%). W pierwszej dobie życia zaszczepiono 34,43% noworodków (w roku wcześniejszym 44%).

W 2023 r. odsetek dzieci zaszczepionych p/wzw typu B w 1 r.ż. wynosił 85,02% (w 2022 r. 85,07%).

Szczepienie pierwotne szczepionką DTP wykonano u 48,54% dzieci urodzonych w 2023 r. (w 2022 r. 47,12%). Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą szczepionki DTP otrzymało 94,53% dzieci urodzonych w 2022 r. (w roku wcześniejszym 94,83%). Szczepionką DTaP zaszczepiono 52,36% dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim 49,84%). P/błonicy, tężcowi i krztuścowi w roku 2023 zaszczepiono 63,91% dzieci w 14 r.ż. (w 2022 r. 61,75%). P/błonicy i tężcowi zaszczepiono 77,32% młodzieży w 19 r.ż. (w roku poprzednim 74,54%).

W 2023 r. szczepieniami p/poliomyelitis objęto 48,15% dzieci w 1 r.ż. (w 2022 r. 46,89%). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało 94,47% dzieci w 2 r.ż. (94,82% w roku poprzednim). Szczepieniem p/poliomyelitis w 6 r.ż. objęto 52,1% dzieci (49,82% w 2022 r.).

Szczepionką potrójną p/odrze, śwince i różyczce zaszczepiono 72,08% dzieci w 2 r.ż. (w 2022 r. 71%). Dawką przypominającą (6 r.ż.) objęto 50,43% (w 2022 r. - 44,38%).

Szczepienia pierwotne p/inwazyjnym zakażeniom Haemophilus influenzae typu b wykonano u 48,22% dzieci urodzonych w 2023 r. (w 2022 r. 47,08%). Natomiast 94,52% dzieci urodzonych w 2022 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki podobnie jak w roku wcześniejszym - 94,94%.

Szczepienie pierwotne p/inwazyjnym zakażeniom Streptococcus pneumoniae wykonano u 59,95% dzieci urodzonych w 2023 r. (w 2022 r. 58,49%). Pełny cykl szczepień wykonano u 63,37% dzieci urodzonych w 2022 r. (w roku wcześniejszym 60,5%). Natomiast 31,71% dzieci z 2022 rocznika wykonane miało tylko szczepienie pierwotne (w roku wcześniejszym odpowiednio 34,39%).

P/zakażeniami wywołanymi przez rotawirusy w pełnym cyklu zaszczepiono 60,11% dzieci urodzonych w roku 2023 (w 2022 r. 58,97%).

Od czerwca 2023 r. do bezpłatnych szczepień ochronnych włączono szczepienie p/wirusowi brodawczaka ludzkiego obejmujące dwie dawki szczepionki podawanej w odstępie 6 miesięcy. W roku 2023 szczepieniem p/HPV objęta była młodzież z 2010 i 2011 rocznika.

Wykonanie poszczególnych obowiązkowych szczepień ochronnych w województwie łódzkim w 2023 r. utrzymuje się na porównywalnym poziomie do roku poprzedniego. Spadek odsetka wykonanych obowiązkowych szczepień ochronnych dotyczy dzieci do ukończenia 2 r.ż. (wybrane szczepienia). Istotny wzrost stanu zaszczepienia p/błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis, odrze, śwince i różyczce odnotowano u dzieci w 6 r.ż. Wzrost stanu zaszczepienia odnotowano również dla szczepień p/ błonicy, tężcowi i krztuścowi w 14 r.ż. oraz p/błonicy i tężcowi wśród młodzieży w 19 r.ż.

W 2023 r. wśród mieszkańców województwa łódzkiego odnotowano łącznie 111 przypadków podejrzeń/rozpoznań niepożądanych odczynów poszczepiennych (w 2022 r. 154 przypadki). W większości były to łagodne NOP-y stanowiące ponad 81% wszystkich zgłoszonych odczynów, najczęściej pod postacią nasilonego odczynu w miejscu wstrzyknięcia oraz gorączki. Ponadto odnotowano 16 przypadków poważnych NOP-ów oraz 5 przypadków ciężkich NOP-ów. Preparatem, który najczęściej powodował zgłoszenia NOP-ów był DTP z pełnokomórkowym komponentem krztuśca (27 zgłoszeń podejrzeń/rozpoznań NOP-ów). Odnotowano również 5 przypadków łagodnych NOP-ów po szczepieniach p/HPV. Nie zgłoszono natomiast niepożądanych odczynów poszczepiennych po szczepieniach p/COVID-19. Liczba zgłoszonych NOP-ów była znacząco niższa w porównaniu do roku 2022, co jest związane ze spadkiem liczby zrealizowanych szczepień p/COVID-19.

W 2023 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informację o 5293 osobach odmawiających wykonania obowiązkowych szczepień ochronnych swoich dzieci (w 2022 r. 4169 rodziców/opiekunów dzieci). Ustaloną przyczyną niewykonywania szczepień obowiązkowych dzieci przez te osoby był najczęściej wpływ ruchów antyszczepionkowych. Pod koniec 2023 r. u 4228 dzieci z terenu województwa łódzkiego występowały braki/opóźnienia w wykonywaniu obowiązkowych szczepień ochronnych (w 2022 r. u 2891 dzieci).

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W 2023 R.

W województwie łódzkim w 2023 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się 3871 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 76 szpitali i 3795 placówek lecznictwa otwartego, w skład których wchodzi poradnie POZ, przychodnie specjalistyczne, wiejskie ośrodki zdrowia, przychodnie NZOZ i gabinety indywidualnych praktyk lekarskich.

W podmiotach tych zostało przeprowadzonych 3094 kontroli sanitarnych oraz 971 kontroli wykonawstwa szczepień ochronnych. W wyniku tych kontroli wydano 103 decyzje administracyjne zobowiązujące do poprawy stanu sanitarno-technicznego kontrolowanych podmiotów leczniczych oraz nałożono 5 mandatów karnych na łączną kwotę 2 000,00 zł.

Podmioty lecznicze nadzorowane były w zakresie stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej i zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym prawidłowości przeprowadzania procesów dezynfekcji i sterylizacji, zaopatrzenia w sprzęt jednorazowego użytku i materiały opatrunkowe oraz w zakresie wykonywania szczepień ochronnych.

W trakcie przeprowadzanych kontroli sanitarnych stwierdzane były uchybienia dotyczące braku dostosowania dla osób niepełnosprawnych, braku prawidłowej wentylacji na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, braku postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego na blokach operacyjnych, braku centralnych sterylizatorni zorganizowanych zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2022 r., poz. 402) oraz braki dotyczące zaplecza magazynowego i odpowiednio wyposażonych brudowników.

Stan sanitarno-techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą można określić jako dobry. W podmiotach leczniczych w 2023 r. przeprowadzone zostały liczne prace remontowe i modernizacyjne w celu poprawy stanu sanitarno-technicznego poszczególnych pomieszczeń i sprzętów oraz dostosowania placówek do wymagań ww. rozporządzenia Ministra Zdrowia. Większe prace modernizacyjno-remontowe wykonane były m.in. w:

- Miejskim Centrum Medycznym Jonscher im. dr K. Jonschera w Łodzi, ul. Milionowa 14,
- Instytucie „Centrum Zdrowia Matki Polki” w Łodzi, ul. Rzgowska 281/289,
- Wojewódzkim Zespole Zakładów Opieki Zdrowotnej Centrum Leczenia Chorób Płuc i Rehabilitacji w Łodzi, ul. Okólna 18,
- Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu im. dr Wł. Biegańskiego w Łodzi, ul. Kniaziewiczza 1/5,
- Bonifaterskim Centrum Medycznym Sp. z o. o. w Łodzi Szpital Zakonu Bonifratrów św. Jana Bożego w Łodzi, ul. Kosynierów Gdyńskich 61,
- Wojewódzkim Wielospecjalistycznym Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika, ul. Pabianicka 62,
- SPZOZ w Pajęcznie, ul. 1 Maja 13/15,
- Powiatowym Centrum Medycznym w Wieruszowie, ul. Warszawska 104,
- SPZOZ w Wieluniu, ul. Szpitalna 16,
- Kutnowskim Szpitalu Samorządowym Sp. z o.o., ul. Kościuszki 52,
- Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym im. Stanisława Rybickiego w Skierniewicach, ul. Rybickiego 1.

Zaopatrzenie podmiotów leczniczych w sprzęt jednorazowego użytku jak: igły, strzykawki, rękawice czy materiały opatrunkowe jest wystarczające. We wszystkich podmiotach leczniczych środki dezynfekcyjne dostępne są w ilościach wystarczających.

Na terenie województwa działają dwie komory dezynfekcyjne znajdujące się poza podmiotami leczniczymi (w Ambulatorium z Izbą Przyjęć Aresztu Śledczego w Piotrkowie Trybunalskim i w Zakładzie Karnym w Garbolinie w powiecie łęczyckim). Aktualnie w żadnym podmiocie leczniczym na terenie województwa łódzkiego nie ma czynnych komór dezynfekcyjnych.

Sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych i bielizny w podmiotach leczniczych odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem) na miejscu lub podpisane są umowy na świadczenia usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami.

W 12 szpitalach, na terenie województwa łódzkiego, zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem do sterylizacji sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny jak: dezynfekcja i mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i przechowywanie w wyznaczonych magazynach. Sterylizatornie wyposażone są w przelotowe i nieprzelotowe autoklawy parowe i sterylizatory na tlenek etylenu. Na bieżąco dokonywane są oceny procesów sterylizacji oraz oceny kontroli wewnętrznej procesów skuteczności sterylizacji przy uwzględnieniu wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych. Istnieje możliwość powiązania procesu sterylizacji sprzętu z konkretnym pacjentem.

We wszystkich podmiotach leczniczych, wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne powołane są Zespoły i Komitety ds. Kontroli Zakażeń Szpitalnych zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2023 r., poz. 1284, ze zmianami). Kierownicy tych podmiotów są obowiązani do wdrożenia systemu zapobiegania i zwalczania zakażeń szpitalnych, w tym m. in. ocenę ryzyka, monitorowanie i rejestrację zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych, zapewnienie dostępu do całodobowych badań laboratoryjnych, w tym badań mikrobiologicznych i organizację udzielania świadczeń zdrowotnych w sposób zapewniający zapobieganie zakażeniom szpitalnym i czynnikom alarmowym. W podmiotach leczniczych prowadzone są kontrole wewnętrzne w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych.

W 2023 r. na terenie województwa łódzkiego zarejestrowano 180 ognisk epidemicznych w szpitalach. 125 ognisk miało etiologię wirusową, w tym 120 ognisk było wywołanych wirusem SARS-CoV-2, 4 wirusami grypy, a 1 ognisko wirusem ospy wietrznej. Spośród 54 ognisk bakteryjnych odnotowano 36 ognisk wywołanych przez *Clostridioides difficile*, 10 przez *Klebsiella pneumoniae*, 7 przez *Acinetobacter baumannii* oraz 1 ognisko wywołane przez *Escherichia coli*. Zarejestrowano również 1 ognisko wywołane przez świerzbowca ludzkiego.

Wśród czynników alarmowych wykrywanych u pacjentów przebywających w szpitalach województwa łódzkiego w 2023 r. najwyższą zapadalnością charakteryzowały się: *Clostridioides difficile* (3,42), *Klebsiella* spp. ESBL(+) (3,34), *Escherichia coli* ESBL(+) (2,39), *Acinetobacter* spp. (1,58), rotawirusy (1,48), MRSA (1,29), *Enterococcus faecalis* VRE (0,81), *Enterococcus faecium* VRE (0,79) i *Klebsiella pneumoniae* MBL/NDM(+) (0,60).

Poprawie uległo wykonywanie badań mikrobiologicznych w szpitalach w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń w porównaniu z wcześniejszymi latami. W 2023 r. liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne wynosiła 25,08, podczas gdy w 2022 r. – 21,52.

W przedstawionych ocenach i sytuacji podane zostały dane liczbowe według stanu na dzień 31.03.2024 r., które mogą ulec korektom. Zapadalność została policzona na 100 tys. ludności lub 1 tys. pacjentów szpitali.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY ŚRODOWISKA

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY KOMUNALNEJ

W 2023 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej województwa łódzkiego znajdowało się: 556 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, 172 inne podmioty zaopatrujące w wodę przeznaczoną do spożycia, 23 kąpieliska, 4 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpieli, 1971 podmiotów leczniczych oraz 10015 obiektów użyteczności publicznej.

Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców województwa łódzkiego

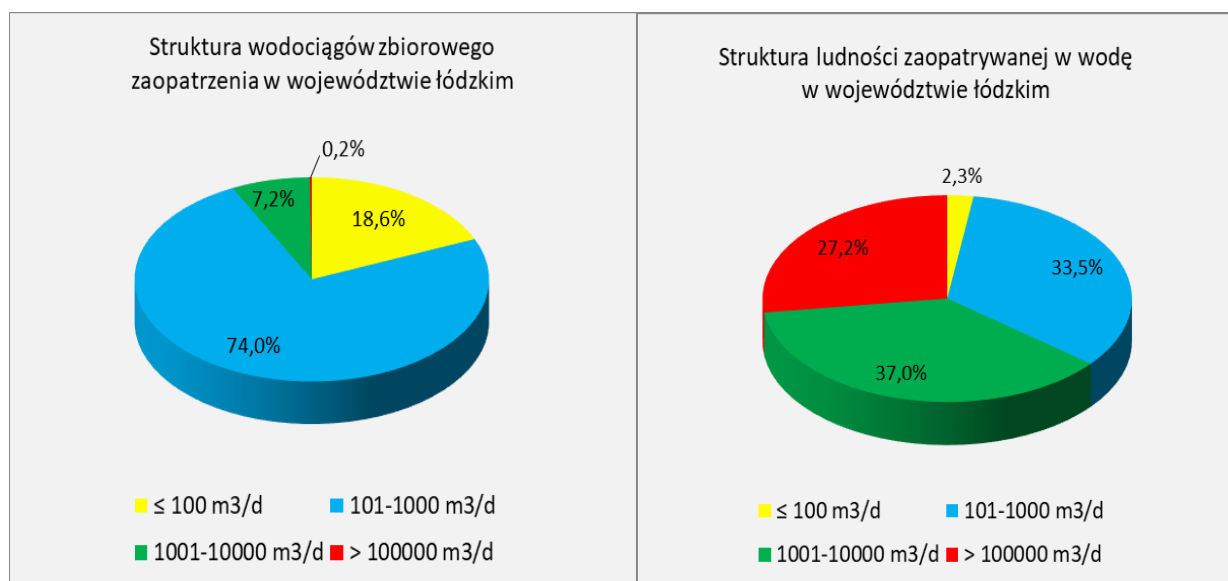
W 2023 roku około 2.325.000 mieszkańców województwa łódzkiego było zaopatrywanych w wodę przez 555 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia o różnej wydajności:

- poniżej 100 m³/d – 103 wodociągi zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujące 2,3% ludności,
- 101 – 1000 m³/d – 411 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących 33,5% ludności,
- 1001 - 10000 m³/d – 40 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia zaopatrujących 37,0% ludności,
- powyżej 100000 m³/d – 1 wodociąg zaopatrujący 27,2% ludności.

Nie odnotowano wodociągów o produkcji wody wynoszącej 10001 – 100000 m³/d.

Ponadto, 1,9% mieszkańców województwa łódzkiego zaopatrywała się w wodę z własnych ujęć lokalnych lub studni przydomowych czyli o 0,6% mniej niż w roku ubiegłym.

Struktura wodociągów zbiorowego zaopatrzenia według produkowanej wody oraz zaopatrywanej ludności przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w województwie łódzkim w 2023 roku.



Skontrolowano i oceniono jakość wody w 99,8% wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz w 95,3% innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia.

Nie dokonano oceny jakości wody w 1 wodociągu zbiorowego zaopatrzenia, którego ujęcie zostało czasowo wyłączone z eksploatacji z powodu modernizacji (woda była dostarczana z innego wodociągu) oraz w 8 wodociągach lokalnych z uwagi na nieczynne ujęcia wody (podmioty zawiesiły działalność lub obiekty podłączone były do sieci wodociągów zbiorowego zaopatrzenia).

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego mając na względzie bezpieczeństwo zdrowotne konsumentów/odbiorców usług, ze względu na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (Escherichia coli, Enterokoki) orzekli brak przydatności wody do spożycia dla 35 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz 9 innych podmiotów zaopatrujących w wodę przeznaczoną do spożycia.

Wydane były decyzje administracyjne, którymi zobowiązano producentów wody do czasowego unieruchomienia wodociągów poprzez wydanie zakazu korzystania z wody do celów spożywczych oraz zapewnienie odbiorcom wody zgodnej z wymaganiami. Konsumenci byli zaopatrywani w wodę o odpowiedniej jakości z innego ujęcia, wodę z beczkwozów lub w wodę konfekcjonowaną. Na koniec 2023 roku jakość wody w 99,6% wodociągów (spadek o 0,3% w stosunku do 2022 r.) oceniono jako przydatną do spożycia. Dwa wodociągi zbiorowego zaopatrzenia, oceniono pod względem jakości wody jako złe, z uwagi na przekroczoną wartość parametryczną bakterii grupy coli:

- Niedźwiada, powiat łowicki dostarczający wodę 1185 odbiorcom,
- Kamionka, powiat wieruszowski dostarczający wodę 310 odbiorcom.

Odsetek wodociągów, w których stwierdzano krótkotrwały brak przydatności wody do spożycia w 2023 r. w porównaniu z ubiegłym rokiem nieznacznie zmalał i wynosił 6,1 %, natomiast dla warunkowej przydatności wody do spożycia wynosił 11,7 % i spadł o 0,4% w porównaniu z 2022 rokiem.

Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii Legionella sp., a czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20-48°C. Do zakażenia bakteriami Legionella sp. dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego.

W 2023 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego monitorowała instalacje ciepłej wody w ww. obiektach w aspekcie przeciwdziałania zagrożeniom zdrowia powodowanym bakteriami Legionella sp. Przebadano wodę ciepłą w 424 obiektach, w tym: 68 szpitalach, 22 innych stacjonarnych podmiotach leczniczych, 67 domach pomocy społecznej, 100 hotelach, 97 placówkach opiekuńczych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz 70 innych obiektach.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego w wyniku sprawowanego nadzoru w 89 ww. obiektach stwierdzili ponadnormatywny poziom Legionella sp. i wydali 81 decyzji administracyjnych dotyczących doprowadzenia jakości wody ciepłej do obowiązujących wymagań, a w pozostałych przypadkach wydano zalecenia.

Spośród obiektów, dla których istnieje obowiązek badania ciepłej wody użytkowej, szczególną grupę stanowią szpitale z uwagi na zwiększony stopień ryzyka zdrowotnego, związany z narażeniem na bakterie Legionella sp. osób hospitalizowanych, z uwagi na osłabioną odporność organizmu, spowodowaną ich stanem zdrowia. W 2023 r. skażenie instalacji wody ciepłej stwierdzono w 30 przebadanych szpitalach na terenie województwa.

W wyniku podjętych działań w większości obiektów uzyskano poprawę jakości wody ciepłej.

Jakość wody w kąpieliskach

W sezonie kąpielowym trwającym zgodnie z ustawą Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.), od 1 czerwca do 30 września na terenie województwa łódzkiego w 2023 roku zostały zgłoszone przez organizatorów 23 kąpieliska czyli o 1 więcej niż w roku ubiegłym, zatwierdzone uchwałami rad gmin.

W ramach prowadzonego przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych województwa łódzkiego nadzoru nad jakością wody w kąpieliskach oceniano jakość wody pod względem mikrobiologicznym z uwzględnieniem bakterii Escherichia coli i Enterokoków oraz dokonywano wizualnej oceny wody między innymi pod względem zakwitów glonów. W trakcie sezonu kąpielowego wydawano bieżące oceny jakości wody. Z powodu braku przydatności wody do kąpielii - 12 kąpielisk było czasowo unieruchomionych. Były to następujące kąpieliska:

- Patyki - powiat bełchatowski, Lewityn w Pabianicach i Nad Stawem w Konstancynie Łódzkiej – powiat pabianicki, Żurawia w Białej Rawskiej - powiat rawski, Przysań w Tomaszowie Mazowieckim, Mrożyczka w Głownie - powiat zgierski (zakwit sinic),
- Arturówek w Łodzi (Enterokoki), Stawy Stefańskiego w Łodzi, Słoneczko w Piotrkowie Trybunalskim (Escherichia coli i Enterokoki), Pilica YMCA w Kurnędu - powiat piotrkowski, Zadębie w Skierniewicach, Wodnik w Ozorkowie - powiat zgierski (Escherichia coli).

W 2023 r. na podstawie czteroletniego zestawu wyników badań bakteriologicznych wody za lata 2020-2023 dokonano klasyfikacji jakości wody w 16 funkcjonujących kąpieliskach, którą sklasyfikowano jako:

- doskonałą: Wawrzkowizna - powiat bełchatowski, Tatar w Rawie Mazowieckiej, Żurawia w Białej Rawskiej – powiat rawski, Sieradz, Zadębie w Skierniewicach, Mrożyczka w Głownie - powiat zgierski,
- dobrą: Łask, Arturówek w Łodzi, Stawy Jana w Łodzi, Przedbórz - powiat radomszczański, Próba - powiat sieradzki, Stryków - powiat zgierski,
- dostateczną: Lewityn w Pabianicach, Nad Stawem w Konstancynie Łódzkiej - powiat pabianicki,
- niedostateczną: Słoneczko w Piotrkowie Trybunalskim, Pilica YMCA w Kurnędu - powiat piotrkowski.

Nie dokonano klasyfikacji jakości wody w 7 kąpieliskach ponieważ nie spełniały kryteriów do dokonania klasyfikacji (nie funkcjonowały przez cztery sezony).

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej

W 2023 roku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego sprawowali bieżący nadzór nad stanem sanitarno-porządkowym i technicznym w takich obiektach jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, pływalnie, ustępy publiczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe. Skontrolowano 5775 obiektów użyteczności publicznej i 487 środków transportu publicznego.

W większości skontrolowanych obiektów użyteczności publicznej stwierdzono dobry stan sanitarny, higieniczny i techniczny. Tylko 43 obiekty użyteczności publicznej, co stanowiło 0,7% skontrolowanych obiektów, oceniono jako złe pod względem higienicznym lub sanitarno-technicznym. Stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny w 1 środku transportu (samochód do przewozu chorych). W 2023 roku wydano 168 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości (prawie 6-krotnie więcej niż w roku ubiegłym) oraz nałożono 162 mandaty karne za stwierdzone w trakcie kontroli uchybienia higieniczno-sanitarne (prawie 5-krotnie więcej niż w roku ubiegłym).

W prowadzonym nadzorze nad obiektami użyteczności publicznej w obszarze ochrony zdrowia publicznego, szczególną uwagę zwrócono na usługi solaryjne a zwłaszcza ochronę zdrowia przed niekorzystnym wpływem korzystania z usług solaryjnych, poprzez egzekwowanie zakazu reklamy usług solaryjnych oraz udostępniania tych usług nieletnim, w świetle ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111) oraz rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018 r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz. U. z 2018 r., poz. 275). Nadzorem objęto 77 solariów oraz 245 obiektów świadczących między innymi usługi solaryjne i nie stwierdzono naruszenia przepisów w ww. zakresie.

Ponadto, kontrolami sanitarnymi objęto stacje paliw w tym w zakresie realizacji obowiązku wynikającego z art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2024 r., poz. 416) tj. kontroli zagadnień dotyczących zobowiązań nałożonych na podmioty prowadzące obrót i sprzedaż lub magazynowanie paliw ciekłych, określonych w art. 23r ust. 3 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r., poz. 266 z późn. zm.).

W trakcie kontroli stacji paliw sprawdzono dokumentację dot. posiadania koncesji na obrót lub sprzedaż paliw ciekłych, wpisu do rejestru podmiotów przywożących lub zgłoszenia infrastruktury służącej do magazynowania paliw i nie stwierdzono naruszenia przepisów.

Wnioski:

Dokonując oceny stanu sanitarnego jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i w kąpieliskach oraz obiektów użyteczności publicznej województwa łódzkiego należy stwierdzić:

- mieszkańcy województwa łódzkiego piją wodę dobrej jakości bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych;
- nieznacznie wzrosła liczba funkcjonujących kąpielisk na terenie województwa łódzkiego;
- pomimo poprawiającego się stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektów użyteczności publicznej, w dalszym ciągu w tej grupie podmiotów, stwierdzanych jest najwięcej nieprawidłowości, co skutkowało wzrostem wydanych decyzji administracyjnych i nałożonych mandatów karnych.

W ZAKRESIE NADZORU HIGIENY PRACY

W 2023 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej województwa łódzkiego były 8182 podmioty gospodarcze zatrudniające ogółem 311075 pracowników. W porównaniu z 2022 rokiem liczba zaewidencjonowanych podmiotów gospodarczych zmniejszyła się o 238 i dotyczyła głównie mikroprzedsiębiorstw zatrudniających mniej niż 9 pracowników i przedsiębiorstw średnich zatrudniających od 50-249 pracowników.

Odnotowano wzrost o 1529 ogólnej liczby zatrudnionych pracowników. W dalszym ciągu przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników w liczbie 4155 oraz przedsiębiorstwa małe zatrudniające do 49 pracowników, których było 2803. W 2023 roku stanowiły one odpowiednio 51% i 34% ogółu jednostek będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego. W stosunku do ubiegłego roku nieznacznie wzrosła (o 37) liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających do 249 pracowników oraz o 4 liczba zakładów pracy zatrudniających 250 i więcej pracowników. Stanowiły one odpowiednio 12,3% i 2,7% ogółu zakładów pracy będących w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego.

W 2023 r. skontrolowano 2623 zakłady pracy, w których ogółem przeprowadzono 3256 kontroli warunków przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w określonym zakresie. Liczba skontrolowanych zakładów zwiększyła się w stosunku do ubiegłego roku o 44 a liczba przeprowadzonych kontroli o 121.

Wiodącymi gałęziami przemysłu w naszym województwie była produkcja artykułów spożywczych oraz produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych. Istotnymi gałęziami była również: produkcja urządzeń elektrycznych, wyrobów metalowych oraz wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych (produkcja szkła, gipsu, ceramiki, wyrobów z betonu itp.), odzieży, produkcja papieru i wyrobów z papieru oraz produkcja gotowych wyrobów tekstylnych. Działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do 9 i do 49 pracowników.

Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji, w tym w czterech laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej wykonały 1636 oznaczeń szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałasu, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu), pyłów oraz czynników uciążliwych (oświetlenie) występujących na stanowiskach pracy.

W ramach działalności statutowej wykonano 610 oznaczeń ww. czynników.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że 4783 pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywnymi higienicznymi, co stanowiło 1,5% ogółu zatrudnionych objętych ewidencją Inspekcji Sanitarnej.

W stosunku do ubiegłego roku zwiększyła się o 120 liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych czynników chemicznych i fizycznych (NDS/NDN) czyli w warunkach, które stwarzały zagrożenie dla zdrowia pracujących. Ponadto wzrosła o 39 (1,5 - krotnie) liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniu NDS pyłów, o 141 liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń NDS czynników fizycznych (hałas, drgania mechaniczne, promieniowanie optyczne, mikroklimat gorący) oraz o 60 liczba pracowników zatrudnionych w przekroczeniach czynników chemicznych. Nie stwierdzono przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń Chwilowych (NDSCH) i tym samym nie uruchomiono zagrażających zdrowiu stanowisk pracy, oddziałów i zakładów pracy.

Informacje dotyczące przekroczeń czynników szkodliwych przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Lata	Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniu NDS			
		czynniki chemiczne	pyły	czynniki fizyczne	hałas
2019	5326	115	125	5150	5067
2020	4592	130	97	4592	4516
2021	4965	132	50	4784	4703
2022	4873	237	61	4682	4647
2023	4783	297	100	4823	4586

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowiły w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2023 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowało 4586 osób, co stanowiło 91,8 % ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Stwierdzone przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu był sam proces technologiczny oraz wyeksploatowany i przestarzały technologicznie park maszynowy. Niemniej jednak należy podkreślić, że w ostatnich latach obserwuje się systematyczny spadek liczby pracowników ekspozowanych na hałas ponadnormatywny.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji mebli, produkcji wyrobów tekstylnych, produkcji wyrobów metalowych oraz wyrobów z gumy. Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia, podczas kontroli sanitarnych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2023 roku łącznie 306 decyzji administracyjnych, w tym między innymi: 101 decyzji dotyczących poprawy warunków pracy, 41 dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych.

Nie wydano decyzji unieruchamiających: stanowiska, oddziały i zakłady pracy, które stwarzałyby zagrożenie zdrowia i życia pracowników.

W wydanych decyzjach sformułowano łącznie 702 nakazy.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: modernizacja hal produkcyjnych, zmiana technologii produkcji, wymiana parku maszynowego na nowy oraz instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania (pyłów), modernizacja wentylacji mechanicznej oraz urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, zmian organizacyjno-administracyjnych obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych. Uzyskano poprawę warunków pracy dla 546 zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2023 roku stwierdzono 56 chorób zawodowych, czyli o 5 mniej niż w roku ubiegłym. Liczba stwierdzanych chorób zawodowych od 2021 roku systematycznie maleje. Do 2021 roku obserwowano progresję stwierdzanych chorób zawodowych. Odnotowano wówczas u pracowników 72 choroby zawodowe.

W 2023 roku stwierdzono spadek liczby takich chorób jak: choroby skóry, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, zespół wibracyjny, alergiczny nieżyt nosa, pylice płuc, przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, choroby słuchu.

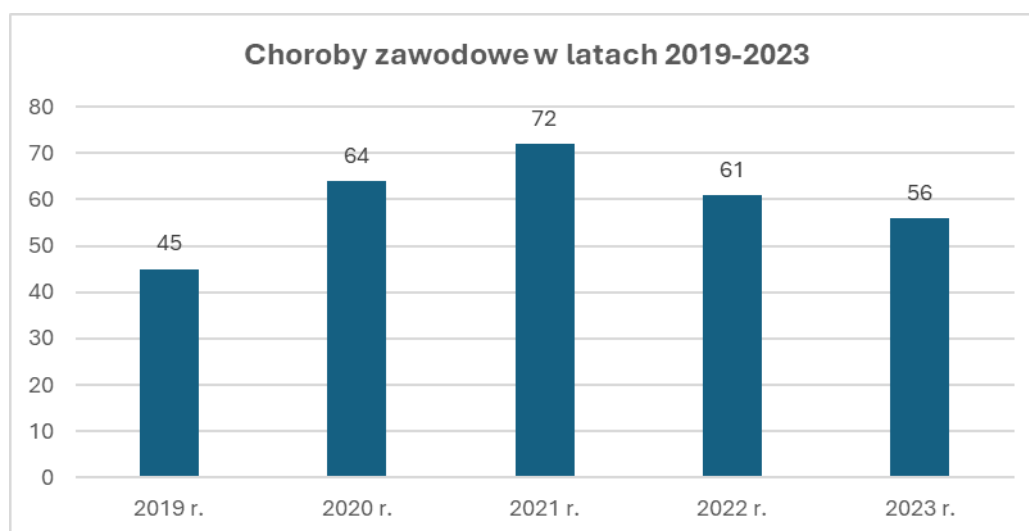
Stwierdzono wzrost liczby takich chorób jak: choroby zakaźne, choroby narządu głosu, nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi oraz odnotowano zatrucia ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne.

Na niezmiennym poziomie utrzymują się takie choroby jak: zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych oraz choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy.

W grupie chorób zakaźnych najczęściej stwierdzonych chorób dotyczyło boreliozy rozpoznanej u rolników (7 przypadków) oraz wirusowego zapalenia płuc w przebiegu COVID-19 (7 przypadków) rozpoznanego u pracowników opieki zdrowotnej: lekarz, pielęgniarki i położna. Ponadto rozpoznano jeden przypadek gruźlicy u sanitariuszki szpitalnej oraz jeden przypadek choroby odzwierzęcej - Yersiniozy u rolnika. U jednego pracownika – rolnika prowadzącego własne gospodarstwo rolne, rozpoznano 2 choroby zakaźne (borelioza i Yersinioza).

Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na co istotny wpływ miało stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku wirusowego zapalenia wątroby typu B.

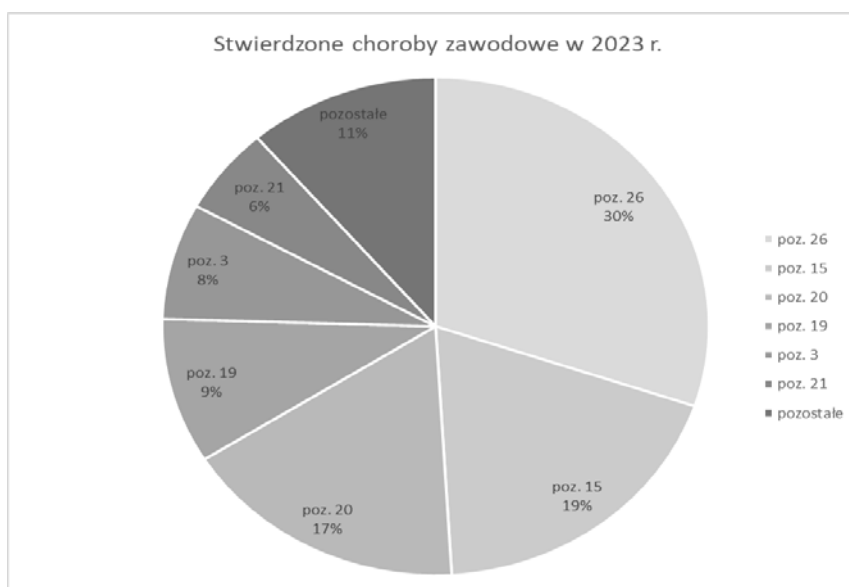
Liczbę stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2019-2023 przedstawia poniższy wykres.



Struktura stwierdzonych w 2023 roku chorób zawodowych wg jednostek chorobowych w porównaniu z 2022 rokiem uległa zmianie. Aktualnie istotnie - 3,5-krotnie zmniejszyła się liczba chorób skóry oraz prawie 1,5-krotnie zmniejszyła się liczba przewlekłych chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy na stanowiskach pracy – zespołu cieśni w obrębie nadgarstka rozpoznawanego u kobiet wykonujących takie zawody jak: operator maszyn, szwaczka, monter wiązek elektrycznych, masarz, pracownik produkcji spożywczej (wyrób pierogów i pampuchów). Nastąpił nieznaczny spadek liczby rozpoznawanej astmy oskrzelowej oraz pylicy płuc (krzemowej i azbestowej). Na niezmiennym poziomie utrzymują się przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy oraz zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych. Wzrosła natomiast liczba stwierdzanych chorób zakaźnych.

W grupie chorób zakaźnych najczęściej stwierdzonych chorób dotyczyło boreliozy oraz wirusowego zapalenia płuc w przebiegu COVID-19, którego liczba w stosunku do roku ubiegłego wzrosła prawie dwukrotnie. Wzrosła również liczba chorób narządu głosu oraz nowotworów złośliwych (międzybłoniaki opłucnej), powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi (pył azbestu) oraz odnotowano zatrucia ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne.

Strukturę stwierdzonych chorób zawodowych w 2023 r. wg jednostek chorobowych zgodnych z enumeracją zamieszczoną w wykazie chorób zawodowych stanowiącym załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30.06.2009 r. w sprawie chorób zawodowych (Dz. U. z 2022 r., poz.1836 z późn. zm.), przedstawia poniższy wykres:



Poz. 26 – choroby zakaźne; Poz. 15 – przewlekłe choroby narządu głosu; Poz. 20. przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy; Poz. 19 – przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania prac; Poz. 6 – astma oskrzelowa; Poz. 3 – pylice płuc; Pozostałe choroby

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze rejestrowane w 676 zakładach pracy naszego województwa. Narażenia dotyczyły głównie:

- prac związanych z narażeniem na krzemionkę krystaliczną - frakcję respirabilną powstającą w trakcie pracy,
- pyłu drewna powstającego w zakładach zwłaszcza powiatu łódzkiego i radomszczańskiego, w których prowadzona jest produkcja mebli,
- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- formaldehydu używanego do utrwalania materiału biologicznego.

Wnioski:

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

▪ **w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:**

- nastąpił wzrost przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla pyłów oraz nieznaczny wzrost Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla związków chemicznych,
- nastąpił znaczny spadek przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Natężenia (NDN) hałasu w zakładach przetwórstwa spożywczego, produkcji mebli i odzieży oraz wyrobów metalowych,
- nie odnotowano przekroczenia Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia Chwilowego (NDSCH) dla czynników szkodliwych.

Podjęte przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

▪ **w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:**

- nastąpił wzrost takich chorób jak: choroby zakaźne, choroby narządu głosu, nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi oraz odnotowano zatrucie ostre lub przewlekłe lub ich następstwa wywołane przez substancje chemiczne,
- stwierdzono spadek liczby takich chorób jak: choroby skóry, przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, zespół wibracyjny, alergiczny nieżyt nosa, pylice płuc, przewlekłe obturacyjne zapalenie oskrzeli, choroby słuchu,
- na niezmiennym poziomie utrzymują się przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy oraz zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych.

W grupie chorób zakaźnych i pasożytniczych dominującą chorobą była borelioza rozpoznana u rolników oraz wirusowe zapalenie płuc w przebiegu COVID-19 oraz jeden przypadek gruźlicy u sanitariuszki szpitalnej. Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B i C na co istotny wpływ miało stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku WZW typu B.

Poprawiające się warunki pracy i wzrost świadomości pracowników w zakresie ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą oraz ochrona przed zagrożeniami, wpływają na liczbę stwierdzanych u pracowników chorób zawodowych.

W wyniku działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież ochronną i środki ochrony indywidualnej.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Środowiska WSSE

W ZAKRESIE NADZORU NAD CHEMIKALIAMI

Oddział Nadzoru nad Chemikaliami koordynuje nadzór nad szeroko pojętym obrotem chemikaliami na terenie województwa łódzkiego oraz nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3, detergentami, produktami biobójczymi i kosmetykami, a także realizuje zadania dotyczące środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych (NSP).

Na terenie województwa łódzkiego w 2023 roku nadzór nad chemikaliami był sprawowany przez 21 Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w ramach komórek Nadzoru Higieny Pracy oraz Nadzoru Żywności i Żywienia. W latach poprzednich nadzór nad chemikaliami był podzielony na nadzór prowadzony przez różne oddziały:

- 1) *w zakresie nadzoru higieny pracy*, podczas którego były realizowane kontrole dotyczące przestrzegania przepisów polskich i unijnych przepisów „chemicznych” w tym dotyczących produktów biobójczych, detergentów, prekursorów narkotyków, środków zastępczych i NSP oraz
- 2) *nadzór w zakresie bezpieczeństwa żywności, żywienia i produktów kosmetycznych* – nadzór nad produkcją, konfekcją i obrotem produktami kosmetycznymi.

W 2023 roku zgodnie z zaleceniem Głównego Inspektora Sanitarnego z 2022 roku, nadal trwał proces transpozycji nadzoru nad kosmetykami z komórek nadzoru żywności i żywienia do nadzoru higieny pracy, skutkiem czego w roku 2023 nadzór nad kosmetykami znalazł się w 16 powiatach województwa łódzkiego w higienie pracy, zaś w 5 pozostał w zakresie nadzoru żywności.

Nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi oraz detergentami

W 2023 roku na terenie woj. łódzkiego w ewidencji znajdowało się 17 producentów i 25 importerów substancji chemicznych w ich postaci własnej lub jako składników w mieszaninach oraz 2199 stosujących. Pod nadzorem państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych znajdowało się również 769 dystrybutorów substancji i mieszanin chemicznych oraz 129 dalszych użytkowników – formulatorów. Wśród wszystkich obiektów nadzorowanych pod kątem produkcji i handlu substancjami i mieszaninami chemicznymi przeprowadzono 1147 kontroli. Podczas 56 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin. W 26 z nich stwierdzono u wprowadzających do obrotu niezgodne z prawem oznakowanie substancji chemicznych i ich mieszanin, u 3 wprowadzających stwierdzono brak kart charakterystyki, w 24 przypadkach stwierdzono karty charakterystyki niezgodne z prawem. W wyniku przeprowadzonych kontroli zakwestionowano 70 kart charakterystyki dla substancji chemicznych /mieszanin chemicznych oraz w 64 przypadkach były uchybienia w oznakowaniu dla substancji i mieszanin. Wydano 10 decyzji administracyjnych, zaś w 1 przypadku zastosowano karanie mandatowe.

Nadzór nad wprowadzonymi do obrotu produktami biobójczymi

Pod nadzorem Inspekcji Sanitarnej w 2023 roku było 421 podmiotów będących dystrybutorami produktów biobójczych, wśród których jedynie 39 miało obowiązek do uzyskania zezwolenia na wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych na terytorium Polski. Nadzór był prowadzony zgodnie z przyjętym na 2023 rok harmonogramem kontroli oraz wedle uzyskiwanych z terenu kraju informacji o podejrzeniach nieprawidłowości przy wprowadzaniu do obrotu produktów biobójczych. W 2023 roku zostały przeprowadzone 493 kontrole w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych. W wyniku 56 kontroli stwierdzono naruszenia przepisów w zakresie produktów biobójczych. W 40 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości dotyczące produktów biobójczych wprowadzanych do obrotu bez zezwolenia, a 13 produktów wprowadzanych do obrotu było niewłaściwie oznakowanych. Wydano 21 decyzji administracyjnych dotyczących wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia oraz 4 decyzje administracyjne w zakresie niewłaściwego oznakowania na opakowaniach.

Ponadto prowadzono akcję sezonowej kontroli produktów biobójczych należących do grupy produktowej 18 (insektycydy) i 19 (repelenty) w sprzedaży stacjonarnej, jak i przez platformy handlu e-commerce. W ramach sprzedaży stacjonarnej przeprowadzono 6 kontrole u producentów/importerów, gdzie skontrolowano 3 produkty oraz 175 u dystrybutorów, u których skontrolowano 665 produktów. W ramach przeprowadzonych kontroli stwierdzono niezgodności w zakresie braku bądź nieważności pozwolenia, niewłaściwego oznakowania bądź opakowania oraz przekroczenia terminu ważności, które wystąpiły u dystrybutorów. W przypadku sprzedaży przez platformy handlu e-commerce wykonano 1 kontrolę u producentów/importerów, gdzie skontrolowano 1 produkt, zaś w przypadku dystrybutorów wykonano 15 kontroli i skontrolowano 42 produkty. W trakcie kontroli u dystrybutorów stwierdzono 25 niezgodności dotyczących niewłaściwego oznakowania bądź opakowania.

Nadzór na prekursorami narkotyków, środkami zastępczymi i NSP

Nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 był w 2023 roku zrealizowany podczas 114 kontroli. 17 kontroli odbyło się u wprowadzających prekursora do obrotu, a 97 wśród stosujących. W województwie łódzkim najwięcej prekursorów kat. 2 i 3, oprócz handlu, jest stosowanych w: produkcji farb, lakierów i rozpuszczalników, kosmetyków, farmaceutyków, procesach uzdatniania wody, oczyszczaniu ścieków, analizach chemicznych w laboratoriach, procesach galwanicznych, przemyśle elektronicznym, poligraficznym oraz spożywczym.

W trakcie prowadzonego nadzoru nie stwierdzono naruszeń przepisów w zakresie prekursorów narkotykowych.

W zakresie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii dotyczących środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych (NSP) w 2023 roku przeprowadzono 44 kontrole głównie w punktach wprowadzania do obrotu produkty konopne pod względem zawartości w ich składzie substancji THC-P lub HHC-P (najnowsze kannabinoidy), które będąc bliskimi analogami substancji psychotropowych THC lub HHC mogą wykazywać duży potencjał uzależniający. Podczas prowadzonych działań nie stwierdzono wprowadzania do obrotu podejrzanych lub niedozwolonych substancji. Na terenie całego województwa prowadzone były również działania edukacyjne w postaci przekazywania materiałów informacyjnych w zakładach pracy. W placówkach oświatowych prowadzone były prelekcje, pogadanki i konkursy dla młodzieży, kadry pedagogicznej oraz rodziców. Profilaktyka przeciwdziałaniu dopalaczom prowadzona była również podczas wypoczynku letniego i zimowego dzieci i młodzieży.

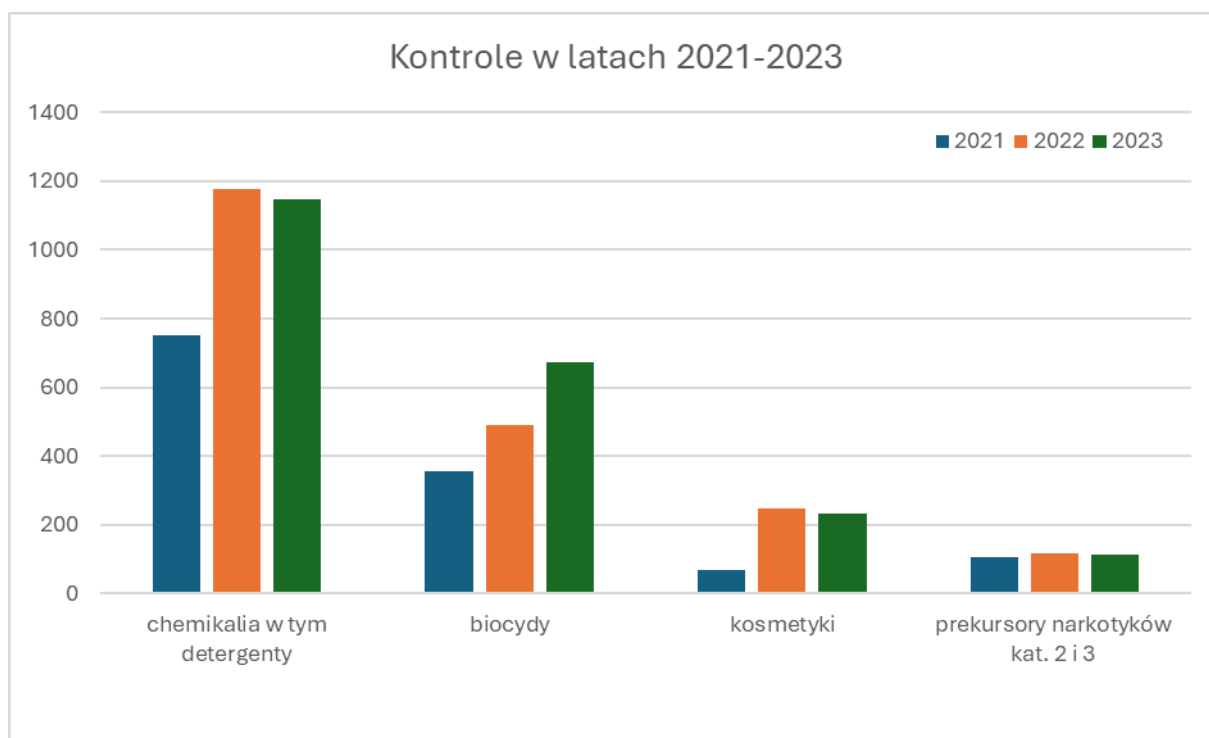
Nadzór nad kosmetykami

W województwie łódzkim w 2023 roku pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej było 55 zakładów wytwarzających i konfekcjonujących produkty kosmetyczne oraz 399 obiektów obrotu produktami kosmetycznymi (hurtownie i sklepy). Wśród nadzorowanych podmiotów przeprowadzono 232 kontrole z czego 16 u wytwórców i konfekcjonerów. W trakcie kontroli nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie warunków wytwarzania produktów kosmetycznych, oznakowania opakowań jednostkowych oraz dokumentacji niezgodnej z wymaganiami. Wydano 17 decyzji administracyjnych, w tym 1 decyzja w stosunku do konfekcjонера produktów kosmetycznych oraz 16 dotyczących obiektów obrotu produktami kosmetycznymi. Nałożono 10 kar administracyjnych, z czego 1 karę nałożono na konfekcjонера produktów kosmetycznych, a 9 na obiekty obrotu produktami kosmetycznymi. W ramach nadzoru zostało pobranych 87 próbek do badań. 51 spośród nich pobrano od producentów i konfekcjonerów, pozostałe zostały pobrane losowo spośród dostępnych na rynku w bezpośredniej sprzedaży produktów kosmetycznych. Analizy były prowadzone przez dwa laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej:

- Laboratorium Badania Żywności i Produktów Kosmetycznych WSSE w Łodzi - prowadzące badania chemiczne zawartości formaldehydu, azotynów i amoniaku oraz

- Pracownię Badań Żywności i Produktów Kosmetycznych Oddziału Laboratoryjnego PSSE w Skierniewicach - przeprowadzającą analizę zawartości zanieczyszczeń mikrobiologicznych typu: *Pseudomonas aeruginosa*, *Staphylococcus aureus*, *Escherichia coli*, *Candida albicans* oraz obecność bakterii tlenowych mezofilnych, drożdży i pleśni a także badania chemiczne zawartości kwasu 4 -hydroksybenzoesowego, kwasu salicylowego, kwasu benzoowego oraz kwasu sorbowego.

W wyniku przeprowadzonych analiz nie stwierdzono niezgodności składu pobranych próbek z obowiązującymi przepisami.



Wnioski

W 2023 roku liczba wprowadzających do obrotu substancje chemiczne w postaci własnej lub jako składnik w mieszaninach oraz stosujących substancje chemiczne, a także podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktu biobójczego uległa zmniejszeniu o 100 podmiotów w stosunku do roku 2022. W związku z powyższym zmniejszeniu uległa również liczba przeprowadzonych kontroli oraz wydanych decyzji administracyjnych.

Przygotował:

Krzysztof Domański

Kierownik Oddziału Nadzoru nad Chemikaliami WSSE

W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI I ŻYWIENIA

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ

W 2023 r. pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowało się 38 599 zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Zatwierdzono 1702 zakłady, skontrolowano – 10 134, przeprowadzono ogółem 14 397 kontroli sanitarnych, w tym 1829 interwencyjnych.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono 6 455 zakładów, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka 17 559, średniego – 12 590, wysokiego – 8450.

Ogółem wydano 713 decyzji administracyjnych, w tym 25 decyzji unieruchomienia/ przerwania działalności całego lub części zakładu oraz 18 decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono ogółem 978 mandatów karnych na sumę 282 250,00 zł, skierowano 101 wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz 1 wniosek do Sądu.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI



Zewidencjonowano ogółem 11 664 zakłady produkcji żywności (łącznie z produkcją pierwotną). Najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie – 330, ciastkarnie – 262, automaty do lodów – 220, przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe – 134, wytwornie lodów – 75, zakłady garmazeryjne – 63, zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego – 52.

Skontrolowano 1 496 zakładów.

Oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – 1 155, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka – 8304, średniego ryzyka – 1 152, wysokiego ryzyka – 2 208.

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii niskiego ryzyka	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii średniego ryzyka	Liczba obiektów zakwalifikowanych do kategorii wysokiego ryzyka	Liczba decyzji administracyjnych	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwornie lodów	75	68	64	0	4	71	0	0	3	1
Automaty do lodów	220	165	137	2	202	16	2	0	11	1
Piekarnie	330	242	184	207	80	43	65	2	45	1
Ciastkarnie	262	225	193	21	23	218	38	1	32	0
Przetwornie owocowo-warzywne i grzybowe	134	96	78	99	23	12	29	1	4	4
Zakłady garmazeryjne	63	47	41	0	3	60	7	0	12	1
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	52	38	33	51	1	0	2	0	1	0
Wytwornie wyrobów cukierniczych	24	14	11	14	10	0	4	0	2	1

W wyniku działań kontrolnych w 2 piekarniach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny, obecność much, os, odchodów gryzoni w pomieszczeniach zakładu.

Została również unieruchomiona 1 ciastkarnia z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i sprzętu produkcyjnego oraz 1 przetwórnia owocowo-warzywna - do czasu uzyskania pozytywnego wyniku badania wody (zakład posiada własne ujęcie).

Ponadto, w jednej z przetwórni owocowo-warzywnych wydano decyzję nakazującą wycofanie z obrotu brokułów w związku ze stwierdzeniem w produkcji obecności gryzoni (martwej myszy), a w wytwórni napojów bezalkoholowych, w której produkowane są również suplementy diety wydano 12 decyzji o czasowym wstrzymaniu wprowadzania do obrotu suplementów diety do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego na podstawie przepisu art. 30 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

W 1 punkcie produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (zakwestionowano – 10 próbek). Właściciela zakładu zobowiązano do podjęcia działań naprawczych, polegających na poprawie warunków higieny produkcji oraz przestrzeganiu podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego. Zobligowano przedsiębiorcę do przeprowadzenia ponownych badań lodów z automatu w kierunku liczby *Enterobacteriaceae* w 1g oraz przedłożenia stosownych sprawozdań z badań.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych zakładach produkcji żywności (ogółem 174 decyzje administracyjne, w tym 112 decyzji nakazowych) wyegzekwowano właściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały również odpowiednie warunki do mycia sprzętu produkcyjnego i rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyło 11 275 zakładów, natomiast system HACCP – 3455.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (119 mandatów karnych na kwotę 40 450,00 zł) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

W 2023 r. zewidencjonowano ogółem 15 162 obiekty obrotu żywnością (hurtownie, sklepy, kioski, obiekty ruchome, tymczasowe i inne). Skontrolowano 4 535 obiektów, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – 2651.

Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Zakwalifikowanych do kategorii niskiego ryzyka	Zakwalifikowanych do kategorii średniego ryzyka	Zakwalifikowanych do kategorii wysokiego ryzyka	Liczba decyzji administracyjnych	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	1053	372	175	619	258	176	31	0	14	6
Sklepy spożywcze	9172	3300	2135	1643	4317	3212	255	6	428	13
Apteki	956	222	78	814	142	0	2	0	1	2
Kioski spożywcze	1222	205	121	211	544	467	4	0	23	4
Obiekty ruchome i tymczasowe	1258	177	24	544	659	55	5	0	23	5
Inne obiekty obrotu żywnością	1501	259	118	1175	276	50	5	1	9	15
Ogółem	15162	4535	2651	5006	6196	3960	302	7	498	45

W 6 sklepach spożywczych kontrole wykazały uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną unieruchomienia zakładów tj.: nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń i wyposażenia, nieskutecznie przeprowadzone procesy deratyzacji, dezynsekcji i dezynfekcji pomieszczeń oraz obecność szkodników (mole), natomiast w 1 punkcie sprzedaży żywności na stacji paliw - niewłaściwą jakość wody (nieprawidłowe wyniki badań wody).



Ponadto w 5 magazynach hurtowych wydano decyzje nakazujące wycofanie produktów lub zakazujące wprowadzenia do obrotu:

- 1 decyzję nakazującą wycofanie z obrotu orzechów laskowych, w których stwierdzono obecność zapleśnienia i zgnilizny,
- 1 decyzję nakazującą wycofanie z obrotu pszenicy z Ukrainy deklarowanej na cele techniczne,
- 1 decyzję nakazującą wycofanie z obrotu bazylii suszonej z uwagi na zanieczyszczenia mikrobiologiczne tj. wykrycie obecności w 1 z 5 próbek *Salmonella* spp. w 25 g,
- 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu jako środka spożywczego importowanego z Ukrainy ziarna rzepaku, przeznaczonego na cele techniczne,
- 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu produktu jako żywności specjalnego przeznaczenia medycznego.

Stan sanitarny sklepów, kiosków i hurtowni spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP.

Zasady GHP/GMP wdrożyło 15 112 obiektów obrotu żywnością (99,7%), natomiast system HACCP – 9439 (62,2%).

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (ogółem 302 decyzje administracyjne, w tym 220 decyzji nakazowych), pomieszczenia i wyposażenie obiektów obrotu żywnością zostały doprowadzone do właściwego stanu sanitarno-technicznego, zapewniono w nich odpowiednie warunki do mycia rąk i sprzętu pomocniczego oraz do przechowywania żywności nieopakowanej, zabezpieczono zakłady przed dostępem szkodników oraz wyegzekwowano prowadzenie na bieżąco rejestrów w ramach GHP/GMP i systemu HACCP, a także odpowiednie oznakowanie żywności nieopakowanej i identyfikację żywności.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (498 mandatów karnych na kwotę 131 950 zł) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W 2023 r. zewidencjonowano 4 771 zakładów, zatwierdzono - 404, skontrolowano - 1776, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – 1088, zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka – 672, średniego ryzyka – 2555, wysokiego ryzyka – 1544.

Zasady GHP/GMP wdrożyło 4769 obiektów (99,96%), natomiast system HACCP – 3356 (70,34%).

W 10 zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwa jakość wody wykorzystywanej w produkcji potraw, nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia, obecność śladów szkodników, brak dezynfekcji naczyń stołowych, brak ciepłej wody bieżącej przy wszystkich punktach wodnych.

Wydano również 1 decyzję zakazującą prowadzenia produkcji potraw z wykorzystaniem warzyw okopowych wymagających obróbki wstępnej z uwagi na brak zapewnionych odpowiednich warunków do tego typu działalności.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości takie jak:

- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń i urządzeń,
- brak segregacji asortymentowej żywności w urządzeniu chłodniczym,
- brak zapewnionych odpowiednich warunków do obróbki wstępnej surowców,
- brak prawidłowego zabezpieczenia przed szkodnikami,

- stosowanie w produkcji surowców i półproduktów niewłaściwej jakości zdrowotnej, brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego,
 - niewłaściwe warunki przechowywania żywności,
 - brak zabezpieczenia żywności nieopakowanej przed zanieczyszczeniami,
 - wykorzystywanie pomieszczeń niezgodnie z ich przeznaczeniem,
 - brak warunków do higienicznego mycia i osuszania rąk,
 - brak ciepłej wody,
 - brak warunków do dezynfekcji jaj,
 - brak odzieży ochronnej,
 - brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad GHP/GMP i HACCP,
 - brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób mających kontakt z żywnością
- nałożono 283 mandaty karne na sumę 88 100,00 zł.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (140 decyzji administracyjnych, w tym 85 decyzji nakazowych) w znacznej części zakładów żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano: poprawę stanu sanitarno-technicznego ścian, sufitów, podłóg, drzwi w pomieszczeniach zakładu, urządzeń, sprzętu, wyposażenia, zapewnienie odpowiednich warunków do mycia rąk oraz drobnego sprzętu, przywrócenie prawidłowej funkcjonalności pomieszczeń, naprawę wentylacji mechanicznej, zapewnienie prawidłowego stanu instalacji kanalizacyjnej, prowadzenie systematycznych rejestrów w ramach GHP/GMP i HACCP.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTE

W 2023 r. zarejestrowano 2749 zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. 70 bloków żywienia w szpitalach, 7 kuchni niemowlęcych, 203 stołówki w żłobkach i domach małego dziecka, 47 stołówek w domach dziecka i młodzieży, 722 stołówki szkolne, 32 bursy i internaty, 814 przedszkoli, 35 stołówek w zakładach specjalnych i wychowawczych, 160 bloków żywienia w domach opieki społecznej, 100 bufetów przy zakładach pracy, 74 stołówki pracownicze, 294 inne zakłady żywienia). Skontrolowano 1702 obiekty. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono 1405 zakładów. Zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka (N) – 233, średniego (S) – 1828, wysokiego (W) – 688. W 2749 obiektach zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, natomiast w 2297 system HACCP.

Przeprowadzono 1982 kontrole i rekontrole, w tym 65 interwencyjnych. Interwencje dotyczyły m.in. niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego i technicznego w zakładach, nieprawidłowych warunków przechowywania żywności, niewłaściwej jakości zdrowotnej serwowanych potraw, stosowania w żywieniu zbiorowym dzieci środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach, niewłaściwych warunków przy spożywaniu posiłków, braku dezynfekcji naczyń stołowych, wystąpienia ogniska choroby zakaźnej, nieprzestrzegania zasad higieny przez personel zakładu.

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w 8 zakładach działalność prowadzona była bez uprzedniego złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub prowadzono sprzedaż dzieciom i młodzieży środków spożywczych nieodpowiadających wymaganiom określonym w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r.

W 1 obiekcie (stołówka pracownicza) prowadzona była produkcja potraw na bazie surowców wymagających obróbki wstępnej, pomimo braku odpowiednich warunków do wykonywania tej działalności. Z uwagi na fakt, iż stwierdzone uchybienia stwarzały zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów przedmiotowy zakład został unieruchomiony.

Na skutek wydanych 85 decyzji administracyjnych (w tym 65 decyzji nakazowych) oraz nałożonych kar pieniężnych (8) wyegzekwowano:

- poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych rozdzielni posiłków, szatni i ciągu korytarzowego,
- wymianę zniszczonych drzwi w pomieszczeniu mycia wózków przeznaczonych do transportu termosów z posiłkami na oddziały oraz w pomieszczeniu wózków czystych,
- wymianę zniszczonych urządzeń i sprzętu produkcyjnego,
- zapewnienie odpowiedniego urządzenia do mycia i wyparzania naczyń stołowych,
- wydzielenie stanowiska do mycia i dezynfekcji jaj w pomieszczeniu obróbki wstępnej,
- zapewnienie prawidłowych punktów wodnych z ciepłą i zimną wodą w pomieszczeniu obróbki wstępnej,
- zapewnienie okapu nad urządzeniem kuchennym,
- zapewnienie sprawnej wentylacji w pomieszczeniu produkcyjnym,
- oddzielenie w sposób trwały pomieszczenia zmywalni naczyń stołowych oraz pomieszczenia obróbki wstępnej od kuchni właściwej.

Podczas kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (nałożono 59 mandatów karnych na kwotę 15 550,00 zł), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno-higienicznego w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych, wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, warunków przechowywania surowców i półproduktów, a także uchybienia dot. braku zachowanej segregacji asortymentowej w urządzeniach chłodniczych, braku zabezpieczenia obiektu przed szkodnikami, braku warunków do wyparzania naczyń stołowych, braku aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych oraz braku zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

W 2023 r. do badań laboratoryjnych pobrano 52 próbki żywności i wymazów sanitarnych, z których 1 próbka została zakwestionowana z uwagi na obecność bakterii *Salmonella Enteritidis* na powierzchni surowych jaj.

Ogółem w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego oceniono 1160 jadłospisów, w tym 17 było nieprawidłowych z uwagi na brak w posiłkach wystarczającej ilości warzyw lub owoców oraz białka pełnowartościowego.

Przeprowadzono 12 ocen sposobu żywienia i w 10 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości tj. za wysoki udział energii pochodzącej z tłuszczu oraz nieprawidłowości w realizacji składników pokarmowych (m.in. wapnia i witaminy C).

NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY, ŻYWNOŚCIĄ SPECJALNEGO PRZEZNACZENIA I ŻYWNOŚCIĄ WZBOGACANĄ



W 2023 r. zarejestrowano 22 producentów suplementów diety, skontrolowano 14 wytwórni. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianych wytwórniach nie budził zastrzeżeń. We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP, natomiast system HACCP w 21 obiektach.

Ponadto w 2023 r. zarejestrowano 1 producenta żywności specjalnego przeznaczenia. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianym zakładzie nie budził zastrzeżeń. W ww. wytwórni zostały wdrożone zasady GHP/GMP oraz system HACCP.

W 2023 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego kontynuowały nadzór nad znakowaniem, prezentacją i reklamą wprowadzanych do obrotu suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych. Przeprowadzono ogółem 1153 kontroli w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami.

Dokonano oceny pod względem składu, znakowania oraz prezentacji i reklamy ogółem 1594 omawianych środków spożywczych (z czego 66 produktów oceniono w zakładach produkcji, 1528 – w obiektach obrotu).

Ponadto organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły monitoring stron internetowych pod kątem zgodności z obecnie obowiązującym prawem żywnościowym, w szczególności pod kątem obecności w ofertach sprzedaży produktów zawierających nieautoryzowane składniki, stwarzających zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz pod kątem prawidłowości prezentacji i reklamy. Ogółem sprawdzono 741 produktów (m.in. suplementy diety, żywność specjalnego przeznaczenia oraz żywność wzbogacona). Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku łącznie 117 produktów (15,8% ogółu ocenianych). Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego zostały przekazywane do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych właściwych terenowo ze względu na siedzibę producenta/dystrybutora tych produktów.

Najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były:

- nieprawidłowe znakowanie, prezentacja i reklama suplementów diety,
- obecność w składzie suplementów diety składników niedozwolonych do stosowania w żywności (m.in. johimbina, NMN, butaforem, świerzbiec właściwy),
- zastosowanie oświadczeń zdrowotnych odnoszących się do produktu, a nie do jego składników,
- zastosowanie nieuprawnionych oświadczeń zdrowotnych,
- zastosowanie oświadczeń zdrowotnych odnoszących się do ogólnych, nieswoistych korzyści, jakie przynosi dany składnik odżywczy lub dana żywność dla ogólnego dobrego stanu zdrowia i dla związanego ze zdrowiem dobrego samopoczucia, bez zamieszczenia towarzyszącego oświadczenia zdrowotnego znajdującego się w wykazie dozwolonych oświadczeń zdrowotnych.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego wydali:

- 12 decyzji czasowego wstrzymania wprowadzania do obrotu suplementów diety do czasu zakończenia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez Głównego Inspektora Sanitarnego, o którym mowa w art. 30 ust. 1 ustawy o bezpieczeństwie żywności i żywienia,
- 1 decyzję zakazującą wprowadzania do obrotu produktu kwalifikowanego jako żywność specjalnego przeznaczenia medycznego.

Z powodu nieprzestrzegania przepisów w zakresie znakowania, prezentacji i reklamy środków spożywczych (w tym suplementów diety) oraz prowadzenia działalności w zakresie magazynowania i/lub sprzedaży środków spożywczych (w tym suplementów diety) za pośrednictwem internetu bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i/lub o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 14 decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104, art. 103 ust. 1 pkt 1b lit. a i c, art. 103 ust. 1 pkt 1, art. 103 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

Przedstawiciele PPIS województwa łódzkiego w 2023 r. nałożyli 4 grzywny w drodze mandatów karnych z uwagi na wprowadzanie do obrotu suplementów diety bez powiadomienia GIS o wprowadzeniu po raz pierwszy do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przedmiotowych produktów oraz brak wdrożenia instrukcji monitorowania punktu krytycznego w ramach systemu HACCP.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego prowadziły również działania w związku z 54 powiadomieniami w ramach systemu RASFF i AAC, w tym dotyczącymi m.in. stwierdzenia w suplementach diety: przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu alkaloidów pirolizydynowych ($2306 \pm 565 \mu\text{g/kg}$), obecności niedeklarowanej substancji nikotynamidu oraz niedeklarowanej aktywnej farmakologicznie substancji syldenafilu, nieautoryzowanej nowej żywności *Epimedium grandiflorum*, L-alfa-glicerylofosforylcholina (alfa-GPC), alfosceranu choliny (α -GPC), soplówki jeżowatej, mononukleotydu β -nikotynamidowego (NMN) o czystości 99%, serrapeptazy, indolo-3-karbinolu, L-treonianu magnezu - niedozwolonej formy magnezu, dla której brak jest informacji nt. historii spożycia w UE przed 15.05.1997 r., przekroczenia NDP rtęci, zanieczyszczenia substancjami należącymi do klasy sterydów anaboliczno-androgenicznych, obecności substancji psychoaktywnej tj. 9- Δ -THC w ilości 0,12%, niższej od zadeklarowanej zawartości siarczanu chondroityny i siarczanu glukozaminy, nieoznakowanego napromieniania, sprzedaży internetowej suplementów diety zawierających nieautoryzowany składnik nowej żywności CBD – kannabidiol, sprzedaży suplementów diety zawierających w swoim składzie melatoninę na poziomach od 1 mg do 5 mg.

**JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH
W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROCI W OBIEKTACH
ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**

W 2023 r. przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

- ogółem w zintegrowanym laboratorium WSSE w Łodzi zbadano 3327 próbek środków spożywczych krajowych, z czego zdyskwalifikowano - 76 tj. 2,3% (w roku 2022 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 2,0%),
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano 2055 próbek, zdyskwalifikowano 44 próbki tj. 2,1% (w roku 2022 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 1,9%),
- pod względem parametrów chemicznych zbadano 1022 próbki, zdyskwalifikowano 15 próbek, tj. 1,5% (w roku 2022 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 1,2%),
- pod względem zanieczyszczeń biologicznych zbadano 457 próbek, zdyskwalifikowano 1 próbkę, tj. 0,2% (w roku 2022 próbek nie zdyskwalifikowano).

Oceniono 2724 próbki środków spożywczych krajowych pod względem cech organoleptycznych, zdyskwalifikowano 5 próbek tj. 0,2% (w roku 2022 próbek nie zdyskwalifikowano).

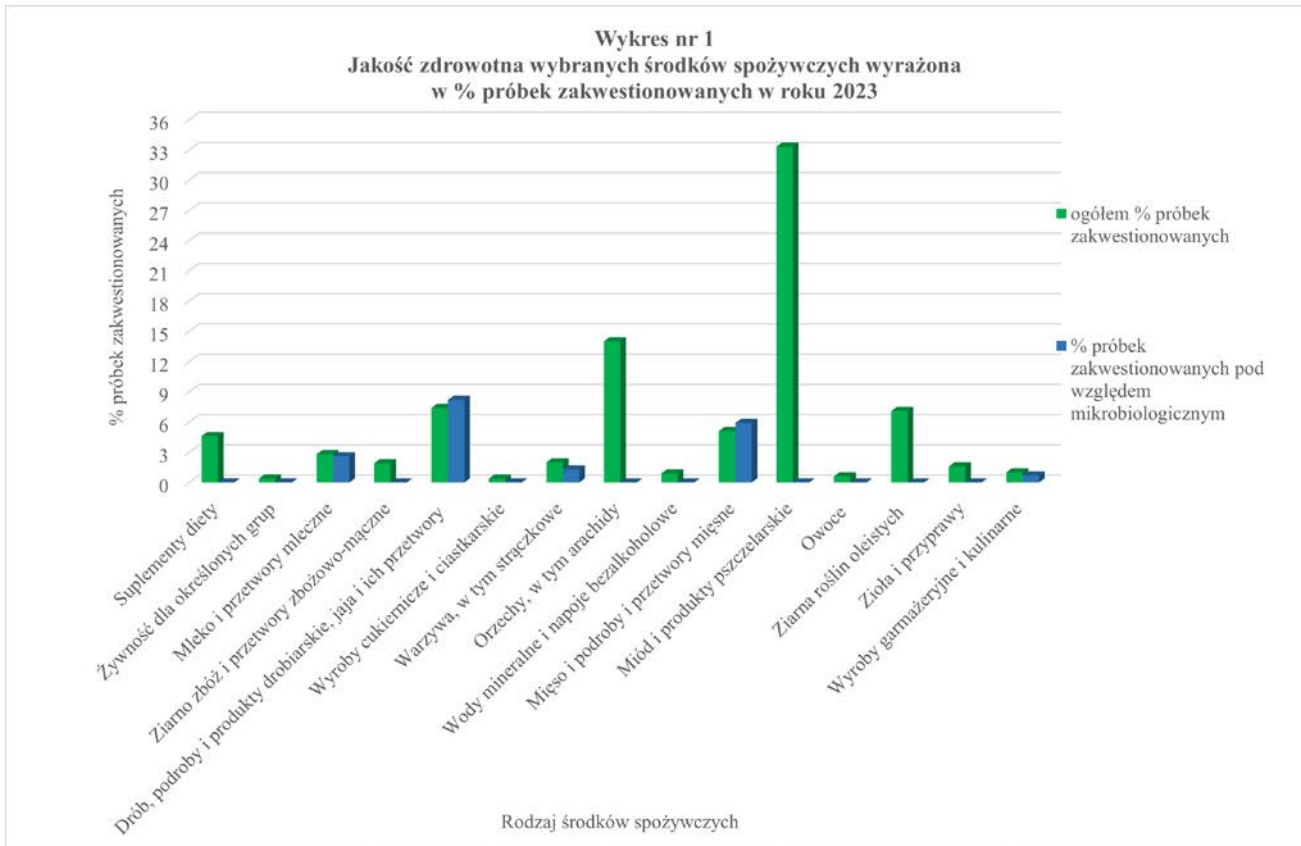
Oceniono 2030 próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało 11 próbek tj. 0,5% (w roku 2022 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł 0,6%).

Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2023 rok

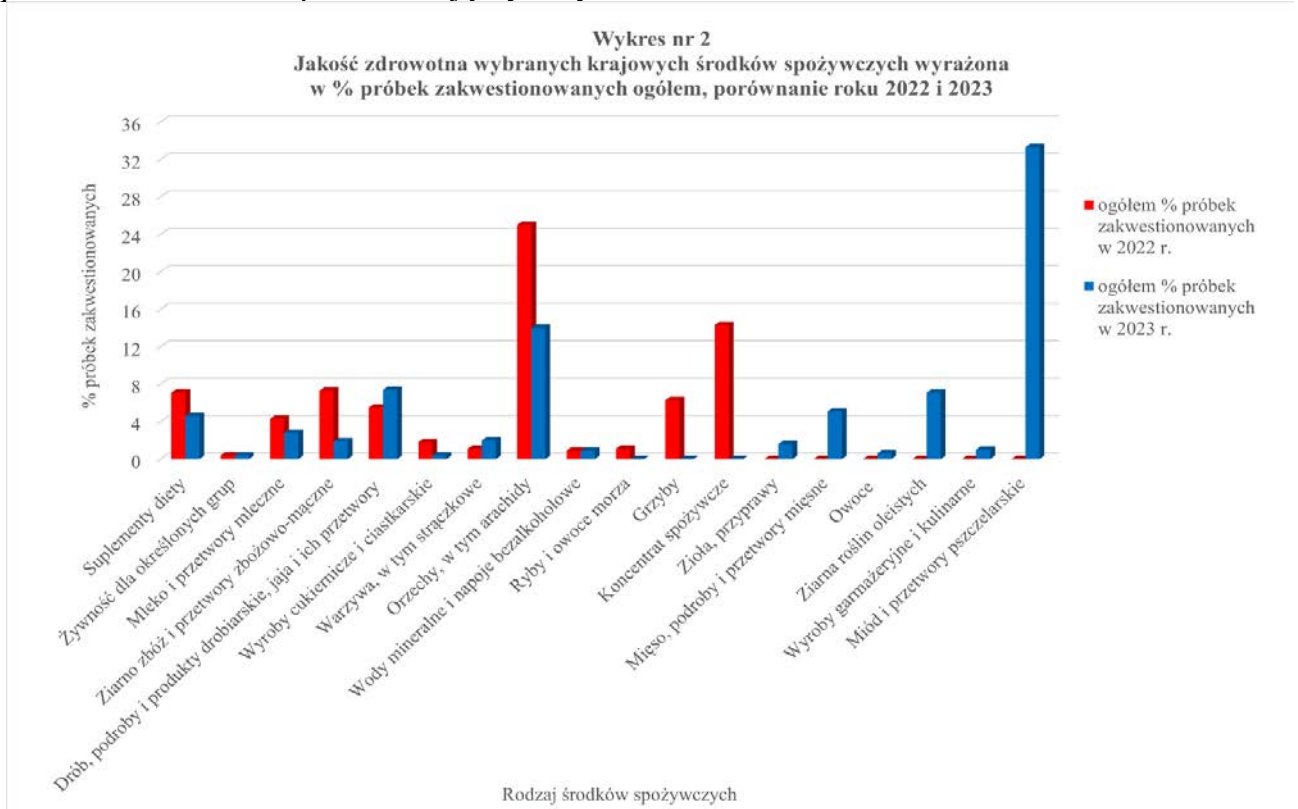
Lp.	Symbol wg Mz 48	Rodzaj / Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	%zakw.	zbad.	zakw.	%zakw.	
1.	08	Miód i produkty pszczelarskie	9	3	33,3	0	0	0	- nieprawidłowe znakowanie, obecność zanieczyszczeń fizycznych
2.	09	Orzechy, w tym arachidy	7	1	14,0	0	0	0	- niewłaściwe cechy organoleptyczne, obecność zanieczyszczeń biologicznych
3.	02	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	257	19	7,4	232	19	8,2	- obecność pałeczek <i>Salmonella spp.</i> w 25 g, obecność pałeczek <i>Salmonella Enteritidis</i> w 25 g, obecność <i>Campylobacter spp.</i> w 10 g, obecność <i>Salmonella Agona</i> w 25 g
4.	18	Ziarna roślin oleistych	14	1	7,1	10	0	0	- przekroczenie NDP ochratoksyny A
5.	01	Mięso i podroby i przetworzy mięsne	256	13	5,1	185	11	5,9	- obecność pałeczek <i>Salmonella spp.</i> w 25 g, obecność pałeczek <i>Salmonella Derby</i> w 25 g, niewłaściwe cechy organoleptyczne przekroczenie NDP benzoapirenu oraz sumy 4 WWA
6.	26	Suplementy diety	131	6	4,6	45	0	0	- nieprawidłowe znakowanie, przekroczenie NDP rtęci

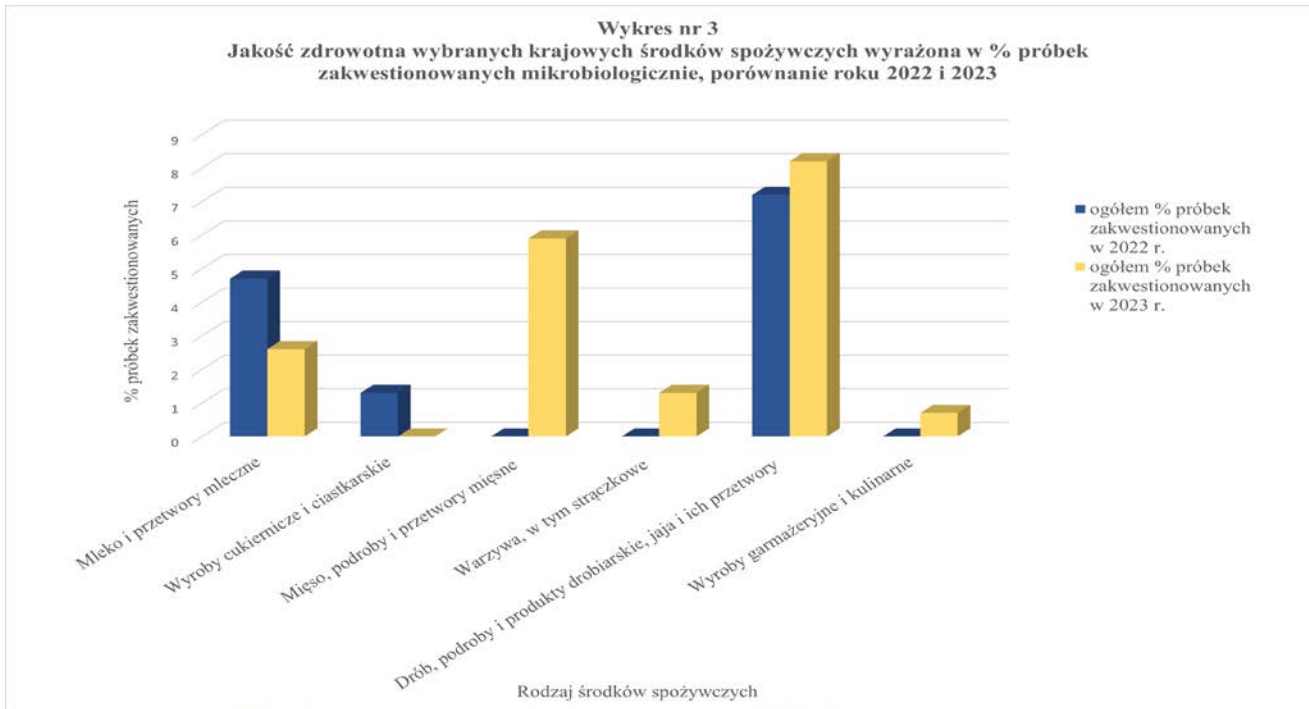
Lp.	Symbol wg Mz 48	Rodzaj / Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
7.	04	Mleko i przetwory mleczne	422	12	2,8	386	10	2,6	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny <i>Enterobacteriaceae</i> , - nieprawidłowe znakowanie, - niewłaściwe cechy organoleptyczne
8.	10	Warzywa, w tym strączkowe	561	11	2,0	150	2	1,3	- przekroczenie NDP pozostałości pestycydów: flonikamidu (suma flonikamidu, TFNA i TFNG wyrażona jako flonikamid), fiakloprydu, linuronu, glifosatu, prosulfokarbu, - niewłaściwe cechy organoleptyczne, - obecność pałeczek <i>Salmonella spp.</i> w 25 g
9.	05	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	54	1	1,9	0	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
10.	21	Zioła i przyprawy	63	1	1,6	55	0	0	- przekroczenie NDP alkaloidów pirolizydynowych
11.	23	Wyroby garmażeryjne i kulinarne	308	3	1,0	280	2	0,7	- wykrycie <i>Listeria monocytogenes</i> w 2 z 5 próbek (w liczbie $2,2 \times 10^3$ jtk/g i $8,4 \times 10^3$ jtk/g) w hamburgerach wieprzowych - nieprawidłowe znakowanie
12.	16	Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	113	1	0,9	80	0	0	- przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu kwasu benzoesowego
13.	11	Owoce	343	2	0,6	165	0	0	- przekroczenie NDP pozostałości pestycydów: karbendazimu i benomylu (suma benomylu i karbendazimu wyrażona jako karbendazim) oraz tiofanatu metylowego; cyflufenamidu
14.	06	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	281	1	0,4	221	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
15.	24	Żywność dla określonych grup	268	1	0,4	166	0	0	- nieprawidłowe znakowanie

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2023 roku przedstawia wykres nr 1.



Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2023 r. w porównaniu do 2022 r. przedstawiają wykresy nr 2 i nr 3.





WYTWÓRNIĘ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2023 r. zewidencjonowano:

- 84 wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- 690 miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Skontrolowano 32 wytwórnie, przeprowadzono 37 kontroli, w tym 1 interwencyjną.

Nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie procesu technologicznego, wdrożonych zasad dobrej praktyki produkcyjnej, śledzenia drogi materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, oznakowania wyrobów, deklaracji zgodności oraz dokumentacji potwierdzającej, że materiały i wyroby spełniają wymagania określone w *rozporządzeniu (WE) Nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. w sprawie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz uchylającym dyrektywy 80/590/EWG i 89/109/EWG (Dz. Urz. UE L 338 z 13.11.2004 r., z późn. zm.)* oraz w *rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością (Dz. Urz. L 12 str. 1 z 15.01.2011 r. z późn. zm.)* i w *ustawie z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448)*.

W 1 wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wydano 1 decyzję administracyjną z uwagi na niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń zakładu (ścian, sufitów).

W 3 wytwórniach materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością nałożono 3 mandaty karne na kwotę 1 100,00 zł z uwagi na prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, brak dokumentacji z zakresu GMP oraz prowadzenia zapisów w ramach kontroli wewnętrznej, a także brak zachowania czystości bieżącej w pomieszczeniach wytwórni.

W 2023 r. na terenie województwa łódzkiego skontrolowano 99 obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w których przeprowadzono 114 kontroli, w tym 16 interwencyjnych.

W 3 obiektach stwierdzono prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, za co nałożono 3 mandaty karne na kwotę 700,00 zł.

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w 84 wytwórniach i w 690 miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W 2023 r. przebadano laboratoryjnie 60 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 1 próbkę pobraną w wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Próbkę nie zostały zakwestionowane.

WNIOSKI

1. Stan sanitarny zakładów produkcji i obrotu żywnością ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco przez przedsiębiorców, działających na rynku spożywczym, prac modernizacyjnych oraz wykonywanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych wydanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.
2. W wyniku podejmowanych działań przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, urządzeń i sprzętu w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.
3. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli zakładów produkcji i obrotu żywnością przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno-technicznych w obiektach, wymiany zniszczonych urządzeń i sprzętu, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu roboczego oraz mycia rąk.
4. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych krajowych stwierdzono, iż % próbek zakwestionowanych w 2023 r. kształtował się na poziomie zbliżonym do 2022 r. i wynosił 2,3% (w 2022 r. - 2,0%).
5. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2024 r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
 - a) zachowania łańcucha chłodniczego w przypadku środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,
 - b) warunków produkcji żywności RTE (gotowej do spożycia),
 - c) produkcji pierwotnej owoców miękkich i warzyw zielonych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia oraz kiełków i nasion przeznaczonych do produkcji kiełków,
 - d) prawidłowości składu, oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi.

Przygotowała:

Bożena Kaczmarczyk
Kierownik Oddziału Nadzoru
Bezpieczeństwa Żywności i Żywienia WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

Pracownie rentgenowskie

Na terenie województwa łódzkiego znajdują się 1392 pracownie rentgenowskie użytkujące 1838 aparaty rentgenowskie. W narażeniu na promieniowanie X pracuje ok. 3118 osób w obu kategoriach narażenia.

W minionym roku Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał: 202 zezwolenia na uruchomienie aparatury rentgenowskiej wraz z medycznymi pracownikami rentgenowskimi (przy wydawaniu zezwoleń uwzględniano nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek zgodnie z obowiązującymi przepisami), 89 zgód na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu rentgenodiagnostyki, radiologii zabiegowej lub diagnostyki związanej z podawaniem pacjentom produktów radiofarmaceutycznych. W 2023 r. pracownicy Oddziału przeprowadzili łącznie 101 kontroli w 101 pracowniach rentgenowskich. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W trakcie przeprowadzonych kontroli sprawdzano i egzekwowano realizację wymagań w zakresie higieny radiacyjnej, wynikających z ustawy Prawo atomowe, dotyczących aparatury i personelu narażonego na działanie promieniowania rentgenowskiego. Zwracano także uwagę na stan sanitarno-techniczny pomieszczeń pracowni rentgenowskich. Na podstawie przeprowadzonych kontroli, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 2 decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli sanitarnych, 59 decyzji nakładających karę pieniężną na podstawie art. 123 Ustawy Prawo atomowe, 58 decyzji wygaszających otrzymane przez jednostki zezwolenia związane z likwidacją aparatów rentgenowskich a także jednostek.

Podczas przeprowadzonych kontroli wykonano 668 pomiarów mocy dawek promieniowania X przy 116 stanowiskach rentgenowskich, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem a także poziom narażenia na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi sąsiadujących z pracowniami rentgenowskimi.

W roku 2023 w ramach bieżącego nadzoru sanitarnego oraz odbiorów nowych pracowni i aparatów rtg na podstawie opracowanych i wdrożonych instrukcji roboczych, prowadzono na terenie województwa łódzkiego kontrolę jakości wybranych parametrów fizycznych aparatury rentgenowskiej.

Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola e-m 0-300 GHz

Na terenie województwa w 2023 r. znajdowało się 138 (wraz ze szpitalami, przychodniami) jednostek stosujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości.

Pracownicy Oddziału przeprowadzili 20 **kontroli** w 20 zakładach. Podczas prowadzonych kontroli sprawdzano przestrzeganie zasad BHP przy stosowaniu urządzeń wysokiej częstotliwości, kontrolowano ważność protokołów pomiarowych natężenia pola elektromagnetycznego w otoczeniu urządzeń a także oznakowanie zasięgów przestrzeni pola elektromagnetycznego stref ochronnych. Sprawdzano również szkolenia i badania lekarskie pracowników obsługujących urządzenia.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli, Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 2 decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych podczas kontroli sanitarnych

W 2023 r. nie stwierdzono nadmiernej ekspozycji pracowników na działanie pól elektromagnetycznych.

Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa łódzkiego w ramach działania Placówek Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych WSSE w Łodzi

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2023 działała 1 Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności.

Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa, owoce, pasze oraz wodę powierzchniową przeznaczoną do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego. Łącznie pobrano 45 próbek.

Rodzaj zbadanych prób oraz otrzymane wyniki skażeń zawarto w zał. do sprawozdania.

Wyniki pomiarów były przekazywane do Centrum ds. Zdarzeń Radiacyjnych Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki.

Placówka uczestniczyła w międzylaboratoryjnym badaniu porównawczym organizowanym przez CLOR.

Przygotowała:

Agata Majczak

Kierownik Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Działania wykonywane w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno-zdrowotnego na danym terenie. W trakcie uzgadniania dokumentacji i opiniowania warunków realizacji, instytucje Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwują stosowanie rozwiązań projektowych, mających na celu zapewnienie odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych w obiektach tak, aby w trakcie eksploatacji nie powstawały zagrożenia dla zdrowia i życia ludzi. Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej podczas opiniowania dokumentów, takich jak: miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, programy ochrony środowiska, programy gospodarki niskoemisyjnej, plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, programy usuwania azbestu, programy ochrony przed hałasem, programy rewitalizacji, programy strategii rozwoju, plany rewitalizacji, plany remediacji oraz działania naprawcze w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi, kładą szczególny nacisk na: poprawę funkcjonalności i parametrów infrastruktury technicznej, instalowanie ekranów akustycznych chroniących zabudowę mieszkaniową, termomodernizację budynków, wymianę przestarzałych i wysokoemisyjnych źródeł ciepła na energooszczędne i ekologiczne, w tym pochodzące z odnawialnych źródeł energii, a także przeprowadzanie tak działań naprawczych lub remediacyjnych zanieczyszczonych gruntów, by zminimalizować ryzyko negatywnego oddziaływania na zdrowie i życie ludzi. Ponadto w opiniowanych dokumentach zwraca się uwagę na zapisy dotyczące zasad zagospodarowania stref stykowych obszarów produkcyjno-usługowych z funkcjami wrażliwymi (zabudowa mieszkaniowa, usługi społeczne, tereny o funkcji rekreacyjnej), lokalizacji pasów zieleni izolacyjnej czy też ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko wynikającego z charakteru prowadzonej działalności w stosunku do terenów sąsiednich.

Wśród spraw załatwionych w 2023 r. przez Łódzkiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego w zakresie opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć, uzgodnień projektów budowlanych, opiniowania lokalizacji inwestycji mieszkaniowych i inwestycji towarzyszących, opiniowania działań naprawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi należy wyróżnić: zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia polegającego na „Budowie Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów w Bogumiłowie, na działkach ewidencyjnych: 141/3, 142/3, 143/3, 143/5 obręb Karolów, gmina Kleszczów”; zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia polegającego na „Budowie Regionalnego Zakładu Przetwarzania Odpadów w Bogumiłowie, gmina Kleszczów, powiat bełchatowski, woj. łódzkie”; zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia polegającego na „Budowie kompostowni odpadów biodegradowalnych w miejscowości Kluki, powiat bełchatowski, obręb Kluki”; uzgodnienie projektu technologicznego oczyszczania ścieków na oczyszczalni ścieków w Cedrowicach; uzgodnienie projektu budowy hydroforni wraz z rurociągiem wody technologicznej na terenie działki oczyszczania ścieków, Zgierz, ul. Łukasiewskiego 26; zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia pn. „Budowa tunelu dalekobieżnego w Łodzi w ciągu linii kolejowej nr 85, wraz z włączeniem w linię kolejową nr 14 – odcinek „Komora Retkinia” obejmujący budowę komory rozjazdowej „Retkinia” i linii kolejowej, wraz z infrastrukturą niezbędną do budowy oraz funkcjonowania tunelu, komory i linii kolejowej”.

Na poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych, a tym samym poprawę stanu sanitarnego województwa łódzkiego mają wpływ obiekty, w których prowadzona jest działalność lecznicza, budynki oświaty i nauki oraz obiekty chroniące gospodarkę gruntowo-wodną, a także wpływające na poprawę komunikacji w regionie, w których dopuszczeniu do użytkowania uczestniczyły jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Wśród nich należy wyróżnić takie inwestycje jak: rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Pniewo, gm. Bedlno; Oddział Wzmoczonego Nadzoru Kardiologicznego i Pracownia Hemodynamiki w części budynku pawilonu „B” zlokalizowanego w Łodzi przy ul. gen. K. Kniaziewicza 1/5; przebudowa części bloku operacyjnego na I piętrze budynku wysokiego Wojewódzkiego Wielospecjalistycznego Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika w Łodzi

przy ul. Pabianickiej 62; przebudowa Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii zlokalizowanego na II piętrze budynku głównego Wojewódzkiego Wielospecjalistycznego Centrum Onkologii i Traumatologii im. M. Kopernika w Łodzi przy ul. Pabianickiej 62; żłobek zlokalizowany w parterze budynku mieszkalnego wielorodzinnego w Łodzi przy ul. Ketlinga 23 lok. 11U; dom małoletniej matki z dzieckiem i świetlica środowiskowa w Łodzi przy ul. Legionów 44; rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Drzewica, ul. Słowackiego 26; oczyszczalnia ścieków w Sadkowicach; przebudowa części oddziału ginekologiczno-położniczego Szpitala Powiatowego Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej w ramach zadania – „Rozbudowa Szpitala Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej”; rozbudowa i przebudowa stacji uzdatniania wody Ślądkowice, gm. Dłutów; przebudowa i rozbudowa części budynku szpitala w Wieluniu dla potrzeb Szpitalnego Oddziału Ratunkowego; rozbudowa parteru budynku szpitala w Wieluniu o modułową pracownię rezonansu magnetycznego; Budynek Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Rębieskie, gmina Zduńska Wola; oczyszczalnia ścieków w zakładzie produkcyjnym w Gruszczykach.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dokonują oceny występowania znaczącego zagrożenia dla zdrowia ludzi na danym terenie, które jest związane z historycznym zanieczyszczeniem ziemi lub występowaniem szkody w środowisku. Łódzki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w powyższym zakresie w 2023 r. zaopiniował m.in.: warunki przeprowadzenia działań naprawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi spowodowanej nielegalnym magazynowaniem odpadów przy ul. Kolejowej, na działce o nr ewid. 236/57, obręb 129 w Zgierzu; warunki przeprowadzenia działań naprawczych zawartych w projekcie decyzji w sprawie przeprowadzenia działań naprawczych w związku z wystąpieniem szkody w środowisku w powierzchni ziemi na części działek 2022/5 oraz 2022/1, obręb Wola Grzymalina, gmina Bełchatów; „Plan remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi występującego na terenie nieruchomości położonej przy ul. 1 Maja 123 w Łodzi (dz. ew. nr 8; obręb P-17)”; „Projekt planu remediacji historycznego zanieczyszczenia powierzchni ziemi na terenie zakładu Sempertrans w Rogowcu, w rejonie zlikwidowanej stacji paliw”.

Ogólna liczba stanowisk zajętych przez Państwową Inspekcję Sanitarną w województwie łódzkim w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2023 roku kształtowała się na poziomie ok. 4488.

Reasumując, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie działań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zapewniają na różnych etapach procesu inwestycyjnego (planowanie strategiczne, zagospodarowanie przestrzenne, projektowanie i realizacja) właściwy stan sanitarno-zdrowotny w obiektach, dokonując kompleksowej oceny planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych i tym samym odgrywając znaczącą rolę w ochronie zdrowia publicznego.

Przygotowała:

Magdalena Frątczak

Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA, KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ I HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

1. Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych

A. Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

W roku szkolnym 2022/2023 w województwie łódzkim zrealizowano XV edycję programu. Uczestniczyło w nim 13995 dzieci z 367 przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego i szkół podstawowych. Udział wzięło również 6946 rodziców i opiekunów dzieci z tych placówek.

B. Program Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

W roku szkolnym 2022/2023 realizowano VII edycję Programu Antytytoniowej Edukacji Zdrowotnej „Bieg po zdrowie”. Program adresowany jest do uczniów IV klas szkół podstawowych. W tegorocznej edycji programu w województwie łódzkim wzięło udział 5982 uczniów oraz 4151 rodziców i opiekunów z 233 szkół podstawowych.

C. Obchodzony 31 maja **Światowy Dzień bez Tytoniu** adresowany jest do dzieci, młodzieży i osób dorosłych. W 2023 roku PSSE w Brzezinach, Kutnie, Łasku, Opocznie i Radomsku zrealizowały pięć lokalnych konkursów plastycznych dla uczniów szkół podstawowych. W Brzezinach i Łodzi odbyły się trzy przemarsze uliczne, w których uczestniczyły dzieci ze żłobka, przedszkolaki i uczniowie szkoły podstawowej. Przez PSSE w Brzezinach, Łasku, Łowiczu, Pajęcznie, Piotrkowie Tryb., Rawie Maz., Sieradzu, Skierniewicach, Tomaszowie Maz., Zgierzu i WSSE w Łodzi zorganizowanych zostało 17 punktów informacyjno-edukacyjnych w placówkach opieki zdrowotnej, siedzibach PSSE i urzędów, podczas imprez sportowych, lokalnych i szkolnych pikników oraz w Łódzkim Oddziale Wojewódzkim NFZ i w bibliotece Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Pracownicy pionu Oświaty Zdrowotnej z PSSE w Łowiczu, Poddębicach, Rawie Maz., Tomaszowie Maz., Wieluniu, Wieruszowie i WSSE w Łodzi przeprowadzili 11 warsztatów i spotkań edukacyjnych dla dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i studentów wydziału farmacji Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. W Łasku w ramach akcji „Nasionka zamiast tytoniu” w żłobkach, placówkach edukacyjnych, salonach kosmetycznych i w bibliotece publicznej rozdawano nasiona marchwi, rzeżuchy, rzodkiewki i sałaty, wraz z ulotkami profilaktycznymi.

W Zduńskiej Woli w czterech ZOZ-ach lekarze i pielęgniarki zwracali szczególną uwagę pacjentów na szkodliwy wpływ palenia na zdrowie, jak również biernego wdychania dymu tytoniowego. Uczniowie koła teatralnego z SP nr 2 w Brzezinach, przy współpracy z PSSE w Brzezinach przygotowali dla uczniów przedstawienie „Sąd nad papierosem”. Odbiorcami wszystkich działań było blisko 6 tysięcy osób. Dodatkowo WSSE w Łodzi opracowała informacje tekstowe i grafiki, materiały edukacyjne w formie pdf-ów i animacji do kampanii medialnej, która została opublikowana na Facebooku WSSE w Łodzi i PSSE z terenu województwa łódzkiego.

D. W ramach obchodów **Światowego Dnia Rzucania Palenia** – 18 listopada, PSSE w Brzezinach, Pajęcznie, Piotrkowie Tryb., Rawie Maz., Sieradzu, Wieluniu i Zgierzu oraz WSSE w Łodzi zorganizowały 8 punktów informacyjno-edukacyjnych poświęconych tematyce Światowego Dnia Rzucania Palenia. Przez PSSE w Brzezinach, Kutnie i Łasku zrealizowane zostały 4 lokalne konkursy, których adresatami byli uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Odbyło się 48 spotkań edukacyjnych, prelekcji i warsztatów poświęconych profilaktyce używania tytoniu i wyrobów nikotynowych zrealizowanych przez PSSE w Brzezinach, Łasku, Łodzi, Pajęcznie,

Radomsku, Rawie Maz., Sieradzu i Tomaszowie Maz. Uczestnikami tych spotkań byli uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W sali obsługi łódzkiego oddziału NFZ, w budynku PSSE w Pabianicach i Rawie Maz. oraz w Zespole Szkół nr 1 w Zgierzu, prezentowana była wystawa „Cała prawda o papierosie”. Wystawa składa się z 12 plansz przedstawiających skutki zdrowotne używania tytoniu i narażenia na bierne wdychanie dymu tytoniowego oraz historię używania tytoniu, począwszy od czasów odkryć Kolumba, do zabiegów marketingowych koncernów tytoniowych z okresu 20-lecia międzywojennego, II wojny światowej i lat 50–60 XX wieku. Odbiorcami działań było blisko trzy i pół tysiąca mieszkańców województwa.

2. Profilaktyka otyłości oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia

A. Program edukacyjny „Skąd się biorą produkty ekologiczne”, którego celem jest zwiększenie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat. Adresowany jest do dzieci w wieku 5–6 lat uczęszczających do przedszkoli oraz ich rodziców i opiekunów.

W edycji programu zrealizowanej w roku szkolnym 2022/2023 na terenie województwa łódzkiego uczestniczyły 292 przedszkola. W prowadzonych zajęciach edukacyjnych wzięło udział 12264 przedszkolaków i 5457 rodziców.

B. Ogólnopolski program „Trzymaj formę!” realizowany jest przez Państwową Inspekcję Sanitarną od 2006 roku. Jego adresatami są uczniowie klas V–VIII szkół podstawowych. Partnerami programu są Główny Inspektorat Sanitarny oraz Polska Federacja Producentów Żywności, w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu „Trzymaj formę!” jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia oraz zbilansowanej diety.

W roku szkolnym 2022/2023 w województwie łódzkim zrealizowana została XVII edycja programu, w której uczestniczyło 25622 uczniów oraz 12394 rodziców i opiekunów z 300 szkół podstawowych.

C. Kampania „Wybieraj bezpieczną żywność” #EUChooseSafeFood organizowana jest przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności – EFSA i GIS. Celem inicjatywy jest wsparcie mieszkańców Europy w podejmowaniu świadomych wyborów dotyczących zakupu żywności. Adresatami kampanii są przede wszystkim mieszkańcy i mieszkanki Europy w wieku od 25 do 45 lat, w szczególności młodzi rodzice oraz osoby zainteresowane bezpieczeństwem żywności i nauką. W ramach realizacji tej inicjatywy pracownicy pionu Oświaty Zdrowotnej przeprowadzili na terenie województwa 79 działań edukacyjnych: wykłady, prelekcje, webinary, stoiska informacyjne, wystawy, pogadanki, dystrybucję ulotek. Liczba odbiorców tych działań to 10804 osób. Na stronach internetowych Inspekcji i w mediach społecznościowych ukazało się 157 publikacji dotyczących kampanii, których odbiorcami było 16130 osób.

D. Racjonalne i zbilansowane odżywianie było tematem 16 spotkań edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z przedszkoli i szkół podstawowych, które przeprowadziły PSSE w Kutnie, Łasku, Łowiczu, Poddębicach i Rawie Maz. Łącznie odbiorcami tych działań było 758 osób. PSSE w Kutnie zorganizowała spotkanie dla 10 dyrektorów DPS-ów, poświęcone planowaniu i przygotowaniu posiłków. Stacja w Łęczycy zrealizowała spotkania dla 30 osób z Uniwersytetu Trzeciego Wieku i 15 pań z Koła Gospodyń Wiejskich. PSSE w Wieruszowie zorganizowała 2 spotkanie edukacyjne poświęcone suplementom diety dla seniorów.

Stacja w Łęczycy zorganizowała porady dietetyka podczas „Powiatowej majówki zdrowia” (50 odbiorców), „Dnia ziemniaka i rybaka z IKRĄ” w Świnicach Warckich (50 odb.) i „Dnia Hubertusa” (50 odb.).

3. Profilaktyka HIV/AIDS

Działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS realizowane są w ramach **Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2022–2026**.

- A.** 15 maja 2022 r. obchodzony był **Międzynarodowy Dzień Pamięci o Zmarłych na AIDS**. Informacje o tym dniu zostały opublikowane na stronie internetowej oraz portalu Facebook WSSE w Łodzi. Zamieściły je również na swoich stronach i profilach w mediach społecznościowych powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne. Ponadto informacje były również przekazane do mediów lokalnych.
- B.** 1 grudnia obchodzony był **Światowy Dzień AIDS**. Informacje o tym dniu zostały opublikowane na stronie internetowej oraz portalu Facebook WSSE w Łodzi. Zamieściły je również na swoich stronach i profilach w mediach społecznościowych powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne. Ponadto informacje były również przekazane do mediów lokalnych.
- C.** Państwowa Inspekcja Sanitarna z terenu województwa łódzkiego uczestniczyła w promowaniu, za pośrednictwem mediów elektronicznych **kampanii Krajowego Centrum ds. AIDS „Jedyny taki test”**, której zadaniem jest upowszechnienie wiedzy dotyczącej testowania na HIV.
- D.** WSSE w Łodzi, przy współpracy z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, zorganizowała **VIII Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o HIV/AIDS**. Wydarzenie adresowane było do uczniów szkół ponadpodstawowych z terenu województwa łódzkiego. Zadaniem uczestników było odpowiedzieć na 40 pytań testowych wielokrotnego wyboru. Do udziału w Olimpiadzie zgłosiły się 302 osoby z 74 szkół, natomiast prace napisało i oddało 258 uczestników. Komisja konkursowa wyłoniła laureatów I, II i III miejsca. Przyznano również 9 wyróżnień dla uczestników z największą liczbą punktów. Nagrody i wyróżnienia zostały zakupione przez Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi. Wszyscy laureaci i wyróżnieni odebrali od WSSE w Łodzi upominki pozyskane z Krajowego Centrum ds. AIDS.
- E.** PSSE w Piotrkowie Trybunalskim od 2007 roku realizuje **Lokalny Program Profilaktyczny „Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS”** adresowany do uczniów klas VIII szkół podstawowych. W roku szkolnym 2022/2023 w działaniach realizowanych w ramach programu udział wzięło 1451 uczniów z 35 szkół z powiatu piotrkowskiego oraz 1178 rodziców i opiekunów.
- F.** PSSE w Kutnie i w Piotrkowie Tryb. zorganizowały lokalne konkursy plastyczne dla szkół „Nie daj szansy AIDS” i „Młodzi o HIV i AIDS”. Łącznie na oba konkursy wpłynęło 85 prac z 21 szkół z powiatu kutnowskiego i piotrkowskiego. PSSE w Rawie Maz. zorganizowała konkurs wiedzy o HIV „Powiedz nie dla AIDS” dla uczniów szkół ponadpodstawowych. W finale wzięło udział 18 uczniów. Stacje w Bełchatowie, Łasku, Łowiczu, Łodzi, Pajęcznie, Piotrkowie Tryb., Poddębicach, Rawie Maz., Tomaszowie Maz. i Wieluniu zrealizowały 31 spotkań edukacyjnych i warsztatów dla młodzieży poświęconych profilaktyce HIV. Uczestniczyło w nich 1462 osób: uczniów szkół podstawowych, ponadpodstawowych oraz burs. W Brzezinach zorganizowano występ uczniów LO im. J. Iwaszkiewicza w Miejskim Domu Kultury dla ósmoklasistów z 5 szkół podstawowych na temat tolerancji wobec osób zakażonych HIV. W wydarzeniu wzięło udział 120 osób. PSSE w Łasku uczestniczyła w kampanii „HIVokryzja. Wyleczmy się”, której celem było stworzenie spotu skupiającego się na temacie dyskryminacji osób zakażonych wirusem HIV. W Skierniewicach Stacja Powiatowa zorganizowała akcję profilaktyki HIV/AIDS na rynku miasta dla lokalnej społeczności, w ramach której przygotowano i rozdawano przechodniom pakiety edukacyjne.

4. Profilaktyka uzależnień

- A. Program Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”** adresowany jest do uczniów szkół podstawowych województwa łódzkiego oraz ich rodziców i opiekunów. W tegorocznej edycji programu, w roku szkolnym 2022/2023, wzięły udział 302 szkoły podstawowe. W warsztatach profilaktycznych realizowanych w ramach programu uczestniczyło 18229 uczniów, a w spotkaniach edukacyjnych 8929 rodziców.
- B. Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”**, jego głównym celem jest przeciwdziałanie uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych. Program adresowany jest do młodzieży szkół ponadpodstawowych. W tegorocznej X edycji, zrealizowanej w roku szkolnym 2022/2023, wzięło udział 7065 uczniów z 87 szkół ponadpodstawowych z terenu województwa łódzkiego. W realizacji programu uczestniczyło również 1929 rodziców i opiekunów.
- C.** W 2023 roku PSSE w Brzezinach, Kutnie, Łodzi, Łowiczu, Radomsku, Sieradzu, Tomaszowie Mazowieckim i Wieluniu zrealizowały 126 spotkań edukacyjnych, prelekcji i warsztatów poświęconych profilaktyce używania substancji psychoaktywnych i spożywania napojów energetycznych. Działania te skierowane były głównie do uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, ale również rodziców młodzieży, osób z klubów sportowych i pracowników firm.
Łącznie odbiorcami było 3617 osób. Stacje w Bełchatowie, Kutnie i Łęczycy przeprowadziły 5 konkursów plastycznych dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych ph.: „Sobą być bez nałogów żyć”, „Uzależnieniom powiedz nie”, „STOP uzależnieniom”, „Z dala od alkoholu i innych uzależnień” i „Stawiam na marzenia, a nie na uzależnienia”. W konkursach wzięło udział 123 uczniów. W Rawie Maz. Stacja Powiatowa zorganizowała konkurs wiedzy „Uzależnienie nie dla mnie” dla uczniów szkół ponadpodstawowych, w którym wzięło udział 19 osób. W Brzezinach, Pajęcznie, Radomsku, Rawie Maz., Tomaszowie Maz. i Wieruszowie PSSE zorganizowały 10 stoisk profilaktycznych poświęconych profilaktyce uzależnień podczas festynów, eventów, targów i imprez szkolnych.

5. Profilaktyka chorób nowotworowych

- A.** W roku szkolnym 2022/2023 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została IV edycja **programu edukacyjnego z zakresu profilaktyki czerniaka skóry „Znamie! Znam je?”**. W tegorocznej edycji programu uczestniczyło 97 szkół ponadpodstawowych. W zajęciach edukacyjnych realizowanych w ramach programu wzięło udział 13020 uczniów oraz 3441 rodziców i opiekunów.
- B.** W roku szkolnym 2022/2023 na terenie województwa zrealizowana została III edycja **programu edukacyjnego „Wybierz Życie – Pierwszy Krok”**, który poświęcony jest profilaktyce zakażeń wirusem brodawczaka ludzkiego (HPV) i raka szyjki macicy. Skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych, a także ich rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej. Program został zrealizowany przez 82 szkoły województwa łódzkiego. W zajęciach uczestniczyło 8239 uczniów i 2902 rodziców.
- C.** PSSE w Radomsku wspólnie z Radomszczańskim Klubem Amazonek od 2018 roku realizuje **lokalny program profilaktyki raka piersi pt. „Dbam o siebie – badam się”**, który skierowany jest do uczniów oraz grona pedagogicznego szkół ponadpodstawowych. Jego głównym celem jest wzmocnienie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie poprzez wykonywanie regularnych badań, podniesienie poziomu wiedzy na temat profilaktyki raka piersi oraz zapoznanie z czynnikami ryzyka zachorowania na raka piersi takimi jak styl życia i wpływ palenia papierosów na zdrowie.

W ramach realizacji programu prowadzone są zajęcia edukacyjno-warsztatowe z zakresu profilaktyki raka piersi z użyciem profesjonalnych fantomów do nauki samobadania piersi. W roku szkolnym 2022/2023 program realizowało 796 uczniów z 6 radomszczańskich szkół ponadpodstawowych.

- D.** PSSE w Łasku zorganizowała konferencję profilaktyczną „Dbam o siebie. Badam się”. Została ona zrealizowana przy współpracy ze Stowarzyszeniem Amazonek Łask-Kolumna, a jej tematem była profilaktyka raka piersi. W wydarzeniu uczestniczyło 60 osób. Tej samej tematyce poświęcone były zajęcia edukacyjne zrealizowane przez Stacje w Łasku, Pajęcznie i Wieruszowie dla uczniów szkół ponadpodstawowych i członkiń Koła Gospodyń Wiejskich. W Skierniewicach Stacja Powiatowa uczestniczyła w kampanii społecznej organizowanej przez Miasto Skierniewice pn. „Jak dbam, tak mam”, w ramach której zorganizowano punkt informacyjno-edukacyjny. PSSE w Radomsku w ramach obchodów Powiatowego Dnia Walki z Rakiem Piersi zorganizowała punkt informacyjno-edukacyjny w SPZOZ w Gidlach. Dodatkowo PSSE w Wieluniu zrealizowała spotkania edukacyjne dla uczniów szkół ponadpodstawowych poświęconych profilaktyce raka szyjki macicy (90 osób) i czerniaka (150 osób).

6. Profilaktyka chorób zakaźnych

A. Profilaktyka Wirusowego Zapalenia Wątroby

W roku szkolnym 2022/2023 na terenie województwa łódzkiego zrealizowana została V edycja programu edukacyjnego „Podstępne WZW”. Program realizowało 86 szkół ponadpodstawowych. Działania programu skupiały się na edukacji młodzieży z zakresu profilaktyki zakażeń wirusem wywołującym zapalenie wątroby typu A, B i C. W tegorocznej edycji uczestniczyło 10041 uczniów oraz 2938 rodziców i opiekunów.

- B.** WSSE w Łodzi z Regionalnym Centrum Polityki Społecznej w Łodzi była współorganizatorem konferencji „Czy choroby zakaźne budzą lęk”. Zaproszeni na to wydarzenie byli przedstawiciele Inspekcji, instytucji zajmujących się tematyką zdrowia, NGO-sów, funkcjonariusze Policji i Służby Więziennej, kuratorzy, pracownicy socjalni i asystenci rodzin. W konferencji uczestniczyło 135 osób.

- C.** PSSE w Kutnie zrealizowała prelekcję dla podopiecznych placówki opiekuńczo-wychowawczej „Tęcza” poświęconą profilaktyce chorób zakaźnych (15 osób). W Wieluniu Stacja Powiatowa przeprowadziła spotkanie edukacyjne dla uczniów szkoły ponadpodstawowej poświęcone profilaktyce WZW (150 osób). Stacja w Tomaszowie Mazowieckim prezentowała w swojej siedzibie wystawę edukacyjną poświęconą profilaktyce chorób zakaźnych.

- D.** Profilaktyce grypy poświęcone było spotkanie edukacyjne dla rodziców dzieci ze żłobka (35 osób) zrealizowane przez PSSE w Brzezinach. W Opocznie Stacja Powiatowa przeprowadziła spotkanie dla seniorów z Domu Dziennego Pobytu (25 osób). WSSE w Łodzi zorganizowała w ŁOW NFZ edukacyjną wystawę planszową prezentującą informacje, czym jest grypa i jakie niesie ze sobą zagrożenia dla zdrowia, jak się przed nią uchronić i jak najskuteczniej leczyć. Stacja Wojewódzka na profilu Facebook zrealizowała kampanię medialną „Uwaga: grypa”. Opublikowanych zostało 5 infografik dotyczących grypy, których tematyka obejmowała: objawy grypy – w tym u małych dzieci, drogi przenoszenia, profilaktykę oraz szczepienia. Materiały były również prezentowane na profilach Powiatowych Stacji. Stacja w Rawie Mazowieckiej zrealizowała audycję poświęconą grypie w Radiu „Victoria”.

- E.** Promocja szczepień ochronnych jako najskuteczniejsza metoda przeciwdziałania chorobą zakaźnym była tematem spotkań edukacyjnych zorganizowanych przez PSSE w Pajęcznie dla 429 rodziców dzieci przedszkolnych i przez PSSE w Piotrkowie Tryb. dla 18 pacjentek Oddziału Położniczo-Noworodkowego Szpitala Wojew. Stacja w Sieradzu zorganizowała punkt informacyjno-edukacyjny poświęcony szczepieniom w sieradzkim Urzędzie Miasta. PSSE w Łęczycy zorganizowała punkt na rynku miasta. W Skierniewicach Stacja Powiatowa zrealizowała audycję w Radiu RSC. WSSE w Łodzi przygotowała pakiety promujące szczepienia ochronne dla pacjentek oddziału położniczego Szpitala im. Rydygiera w Łodzi. Pakiety zawierały gadzety promocyjne, kalendarze szczepień i listy ŁPWIS zachęcające rodziców do wykonywania szczepień ochronnych u dzieci i czerpania wiedzy dotyczącej szczepień tylko z wiarygodnych i sprawdzonych źródeł. Dodatkowo Stacja Wojewódzka przygotowała 5 infografik, w których przedstawiono, czym są szczepionki, co to jest odporność zbiorowiskowa, program szczepień ochronnych i odczyn poszczepienny. Zachęcano również mieszkańców województwa do zapoznania się z ww. listem. Materiały te zostały opublikowane na profilu Facebook WSSE w Łodzi i PSSE z terenu woj. łódzkiego.
- F.** Bezpłatne szczepienia dla dzieci w wieku 11–12 lat przeciw wirusowi HPV promowane były przez PSSE w Bełchatowie, gdzie przesłano listy intencyjne do dyrektorów 36 szkół podstawowych. PSSE w Łasku zorganizowała punkt informacyjno-edukacyjny dotyczący szczepień przeciw wirusowi HPV podczas pikniku szkolnego. 5 punktów informacyjno-edukacyjnych zostało zorganizowanych przez Stację w Łęczycy (200 odbiorców). Przedstawiciele Stacji w Bełchatowie i Skierniewicach udzielili wywiadów w mediach lokalnych, zachęcając do szczepień (TKB Dolsat i Radio RSC).

7. Promocja higieny i profilaktyka próchnicy wśród dzieci i młodzieży

- A. Program edukacyjny „Czyste ręce mamy i o zdrowie dbamy”** realizowany przez PSSE w Skierniewicach skierowany jest do dzieci przedszkolnych i uczniów młodszych klas szkół podstawowych (I–III). Podczas zajęć prowadzonych w formie zabawy dzieci dowiadują się, jakie zagrożenia dla zdrowia stanowią drobnoustroje chorobotwórcze, poznają sposób, w jaki zarazki mogą być przenoszone przez brudne ręce, utrwalają nawyk mycia rąk w odpowiednich sytuacjach i jego prawidłowy sposób. W roku szkolnym 2022/2023 w programie wzięło udział 2309 dzieci z 13 przedszkoli i 20 szkół podstawowych (w tym 5 szkół z oddziałami przedszkolnymi) ze Skierniewic i powiatu skierniewickiego.
- B. Program profilaktyki higieny jamy ustnej „Kryształowy uśmiech mam, bo o zęby dbam”** realizowany przez PSSE w Tomaszowie Maz. skierowany jest do uczniów klas I–III szkół podstawowych. Zajęcia podzielone są na trzy bloki tematyczne: „Ile zębów mam? Zbadam sam!”, „Jak o zęby dbam, że piękny uśmiech ciągle mam?”, „Próchnicy się nie boję i moje zęby co dzień przed nią bronię!”. W roku szkolnym 2022/2023 program realizowało 455 przedszkolaków i uczniów z 8 placówek.
- C.** PSSE w Łasku zrealizowała spotkania edukacyjne poświęcone profilaktyce próchnicy i higienie jamy ustnej. Uczestniczyły w nich dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, łącznie 338 dzieci z 9 przedszkoli i szkół podstawowych.
- D.** PSSE w Skierniewicach zrealizowała zajęcia edukacyjne dla dzieci przedszkolnych (148 dzieci) i uczniów III klasy szkoły podstawowej (89 uczniów) poświęcone znaczeniu mycia rąk w profilaktyce chorób zakaźnych i pasożytniczych połączonych z instruktażem prawidłowego mycia rąk. Podobne spotkania edukacyjne przeprowadziła Stacja w Opocznie dla dzieci z dwóch przedszkoli i Stacja w Tomaszowie Maz. dla młodzieży z bursy (20 osób). W Opocznie Stacja Powiatowa zorganizowała w dwóch przedszkolach punkty informacyjno-edukacyjne skierowane do rodziców i opiekunów dzieci, poświęcone higienie osobistej (132 odbiorców).

E. Edukacja dotycząca wszywicy u dzieci była tematem szkolenia zorganizowanego przez PSSE w Opocznie dla 12 dyrektorów przedszkoli i szkół. Stacje w Brzezinach, Pabianicach i Pajęcznie zrealizowały spotkania edukacyjne dla 230 rodziców dzieci przedszkolnych i uczniów szkół podstawowych.

8. Światowy Dzień Zdrowia WHO – obchodzony 7 kwietnia

W ramach obchodów WSSE w Łodzi przygotowała kampanię medialną wpisującą się w hasło „Health for all”, poruszającą temat ogólnie pojętego zdrowia (co to jest zdrowie, aspekty zdrowia, co wpływa na zdrowie, zdrowy styl życia). 4 animacje prezentowane były na facebookowych profilach Stacji z terenu województwa łódzkiego. Zamieszczono także grafikę i informację WHO o obchodach 75-lecia Organizacji. Na stronach internetowych Inspekcji Sanitarnej opublikowano artykuł nt. Światowego Dnia Zdrowia 2023. Informacje o Światowym Dniu Zdrowia przekazane zostały do mediów lokalnych, placówek szkolno-wychowawczych, medycznych i urzędów. PSSE w Kutnie, Łodzi, Łowiczu, Pajęcznie, Radomsku, Sieradzu, Tomaszowie Maz. i Wieruszowie przeprowadziły 24 spotkania dla dzieci przedszkolnych, uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Stacja w Kutnie zorganizowała lokalny konkurs plastyczny dla uczniów klas I–IV szkół podstawowych. Łącznie odbiorcami wszystkich działań było blisko 3000 osób.

9. Bezpieczny wypoczynek letni i zimowy dzieci i młodzieży

W okresie ferii zimowych i wakacji pracownicy Oświaty Zdrowotnej powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych zrealizowali 183 pogadanki i spotkania edukacyjne skierowanych do dzieci i młodzieży uczestniczących w zorganizowanych formach wypoczynku. Tematyka spotkań była zróżnicowana i dostosowana do wieku i potrzeb grup odbiorców. Skupiała się głównie na tematach związanych z zasadami bezpieczeństwa w czasie wolnym od szkoły, zasadach dbania o higienę, zasadach profilaktyki chorób zakaźnych i profilaktyki używania substancji psychoaktywnych oraz roli aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania się. Zorganizowanych zostało również 10 punktów informacyjno-edukacyjnych, 17 projekcji filmów i zajęcia streatworkingowe. Do organizatorów wypoczynku i wychowawców przekazano materiały informacyjno-edukacyjne w formie broszur, ulotek oraz w formie cyfrowej.

WSSE w Łodzi przygotowała w okresie ferii i wakacji kampanie w mediach społecznościowych, które poruszały najważniejsze tematy z zakresu zdrowia i bezpieczeństwa w czasie wolnym od szkoły: m.in. kwestię aktywności fizycznej, odpowiedniego stroju czy bezpieczeństwa na drodze, w lesie i nad wodą. Na stronach internetowych i w mediach społecznościowych były wykorzystywane materiały Głównego Inspektoratu Sanitarnego. Również w lokalnych mediach prezentowane informacje dotyczące bezpieczeństwa w czasie wolnym od szkoły.

10. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach mają

na celu zwiększenie świadomości na temat rosnącej oporności na środki przeciwdrobnoustrojowe i zachęcenie ogółu społeczeństwa, pracowników ochrony zdrowia i decydentów do najlepszych praktyk, aby uniknąć dalszego pojawiania się i rozprzestrzeniania zakażeń lekoopornych. Jednostki Inspekcji Sanitarnej z terenu woj. łódzkiego zorganizowały 3 punkty informacyjne i 7 spotkań edukacyjnych w placówkach edukacyjnych i medycznych. W 11 placówkach prezentowana była wystawa edukacyjna dotycząca roli antybiotyków, racjonalnego i bezpiecznego stosowania antybiotyków i zagrożeń płynących z antybiotykoodporności. Państwowa Inspekcja Sanitarna promowała racjonalne używanie antybiotyków również za pośrednictwem swoich stron internetowych i profili w mediach społecznościowych oraz w lokalnych mediach i środkach transportu zbiorowego. WSSE w Łodzi przeprowadziła kampanię medialną. Przygotowano 3 posty zawierające link do strony Narodowego Programu Ochrony Antybiotyków, spot kampanii oraz ulotkę i wystawę w formie elektronicznej. Materiały w formie ulotek i plakatów zostały przekazane do placówek edukacyjnych, aptek i placówek opieki zdrowotnej.

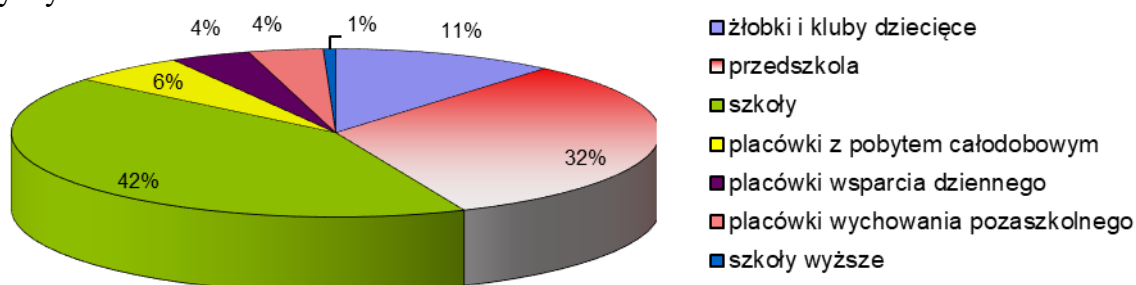
11. Konferencje profilaktyczne, udział w imprezach masowych

- A. W kwietniu i lipcu Inspekcja Sanitarna uczestniczyła w projekcie **Mobilna Strefa Zdrowia** w Skierniewicach i w Wieluniu. WSSE w Łodzi zorganizowała wspólnie z PSSE w Skierniewicach i Wieluniu stoiska profilaktyczno-edukacyjne. Dla gości tego wydarzenia w Skierniewicach przygotowano badania poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu, skierowane do osób palących i narażonych na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Wykonywane były pomiary ilości tkanki tłuszczowej w organizmie i wskaźnika BMI. Dzięki algokoglom i narkogoglom można było przekonać się, jak zmysły wzroku i równowagi reagują na substancje psychoaktywne. Ponadto dla dzieci przygotowano kącik z kolorowanymi o tematyce zdrowotnej. W Wieluniu również przygotowano możliwość wykonania pomiaru tlenu węgla w wydychanym powietrzu oraz algokogle i narkokogle. Dostępne były również materiały i porady w zakresie negatywnego wpływu palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych, alkoholu i skutków jego nadużywania, zbilansowanego żywienia, promocji aktywności fizycznej, bezpiecznego przygotowywania posiłków i prawidłowej higieny rąk. Ważnym zagadnieniem była profilaktyka chorób zakaźnych, a szczególnie promocja i edukacja dotycząca szczepień ochronnych. Dla najmłodszych przygotowano edukację z zakresu higieny jamy ustnej i naukę prawidłowego szczotkowania zębów oraz kolorowanki i lepienie modeli wirusów z plasteliny.
- B. WSSE w Łodzi w sierpniu uczestniczyła w „**Pikniku Rodzinnym Rodzina 800+**”. Dla gości Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej przygotowano wystawę grzybów leśnych i porady grzyboznawców, którzy służyli radą i odpowiadali na wiele pytań. Wykonywano również pomiary ilości tkanki tłuszczowej w organizmie i BMI.
- C. Na **Wieluńskim Festiwalu Aktywności Społecznej** PSSE zachęcała do aktywności fizycznej, poprawy sposobu żywienia, rezygnacji z używek i dbałości o siebie w wymagającym jesienno-zimowym okresie. Gościom oferowano możliwość wykonania pomiaru poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu, pomiar tkanki tłuszczowej oraz algokogle i narkokogle. Około 50 osób odwiedziło stanowisko.
- D. PSSE w Opocznie podczas imprezy plenerowej przy MDK **Bezpieczny powrót dzieci do szkół** zorganizowała stoisko informacyjno-edukacyjne promujące zdrowy styl życia i bezpieczeństwo dzieci w drodze do szkoły, prawidłowe dopasowanie plecaka i jego wagi, prawidłową postawę ciała i ergonomię stanowiska pracy ucznia.
- E. **Konferencja profilaktyczna „Zdrowie dzieci i młodzieży jest dla nas ważne”** zorganizowana przez PSSE w **Brzezinach**. Do udziału zaproszono prelegentów – ekspertów w zakresie dietetyki, rehabilitacji, epidemiologii i toksykologii z IMP w Łodzi, UMED w Łodzi, Szpitala Specjalistycznego w Brzezinach, NZOZ-u Reh-Med Bis w Brzezinach oraz WSSE w Łodzi.
- F. PSSE w Skierniewicach zorganizowała **Konferencję** dla młodzieży szkół ponadpodstawowych pt. „**Drugie Życie**” promującą ideę krwiodawstwa, transplantologii szpiku oraz narządów. Konferencja została połączona z akcją oddawania krwi i pozyskiwania potencjalnych dawców szpiku kostnego. W wydarzeniu uczestniczyło około 350 osób.
- G. PSSE Skierniewice uczestniczyła w lokalnych eventach: „Super Dzień Dziecka” w Parku Miejskim, „Nasza planeta, nasze zdrowie” – obchody Święta Rodziny w Strobowie, „Dniach Reymonta” w Lipcach Reymontowskich, „Razem tworzymy bezpieczne Skierniewice – pikniku z okazji Święta Policji i Dożynkach Powiatu Skierniewickiego w Godzianowie. Podczas tych wydarzeń udzielano porad dot. zdrowego odżywiania, bezpieczeństwa żywności, profilaktyki uzależnień, profilaktyki chorób nowotworowych, profilaktyki HIV/AIDS, promocji szczepień ochronnych obowiązkowych i zalecanych, higieny rąk oraz zdrowych zębów.

H. PSSE w Zgierzu uczestniczyła w Ogólnopolskiej Kampanii Informacyjnej CIOP-PIB „Serce do pracy” na rzecz zapobiegania chorobom układu krążenia wśród pracowników. W ramach akcji zorganizowany został punkt informacyjno-edukacyjny w PUP w Zgierzu, na którym wykonano badania poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu, pomiary ilości tkanki tłuszczowej w organizmie oraz dzięki algokoglom i narkogoglom można było przekonać się, jak substancje psychoaktywne zaburzają widzenie, koordynację ruchową i zmysł równowagi. Zorganizowane zostały wykłady dla uczniów i nauczycieli oraz pracowników PSSE. Ponadto dla pracowników Stacji odbył się konkurs na największą ilość kroków. Do zakładów pracy na terenie powiatu dystrybuowane były materiały informacyjno-edukacyjne a informacje o kampanii promowane były na profilach PSSE w mediach społecznościowych „X”, Facebooku i Instagramie. Łączna liczba odbiorców to 3428 osób.

W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2023 roku pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się 2658 placówek stałych, w których przebywało ok. 449 tys. dzieci i młodzieży oraz 1542 turnusów wypoczynku. Podział na poszczególne typy placówek nauczania i wychowania obrazuje poniższy wykres.



Żłobki i kluby dziecięce

Na terenie województwa łódzkiego w 2023 roku funkcjonowało 290 placówek zapewniających opiekę dzieciom poniżej 3 roku życia, w tym 240 żłobków i 50 klubów malucha. Większość stanowią placówki niepubliczne (67%). Z roku na rok wzrasta liczba placówek tego typu – i tak: w 2021 r. było ich 253, a w 2022 r. – 275. Stan higieniczno-sanitarny tych placówek nie budził zastrzeżeń.

Przedszkola

Na terenie województwa łódzkiego w 2023 roku funkcjonowało 842 przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego. Skontrolowano 90% placówek przedszkolnych. Większość placówek mieści się w budynkach posiadających dobre warunki lokalowe, nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny stwierdzono w 16 przedszkolach (dot. zwłaszcza stolarki okiennej, tarasów zewnętrznych, ciągów komunikacyjnych) głównie zlokalizowanych w mieście Łodzi.

Natomiast poprawę warunków lokalowych uzyskano dzięki remontom, rozbudowom i pracom polegającym na:

- modernizacji bloków żywienia m.in. w: PM nr 1 w Skierniewicach, PM nr 153 w Łodzi;
- oddania do użytkowania nowych budynków, np. gminne przedszkola w Rokicinach (pow. tomaszowski) i w Górze Św. Małgorzaty (pow. łęczycki);
- wymianianie stolarki okiennej, m.in. w PM nr 120, nr 139 i nr 149 w Łodzi;
- budowie placu zabaw, np. w NP „Akademia Przedszkolaka” w Opocznie powstał plac zabaw dla dzieci autystycznych.

Pracownicy PSSE dokonali oceny dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci w 496 oddziałach – tylko w 1 placówce (na 12 stanowiskach) stwierdzono nieprawidłowości w tym zakresie.

Szkoły

W roku 2023 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano 1112 szkół różnego typu (w 2022 r. – 1107), w tym 259 zespoły szkół. Skontrolowano 90%.

– Ocena stanu technicznego szkół

Stan techniczny budynków szkół ulega stopniowej poprawie – w dużej części szkół w okresie wakacyjnym prowadzone były prace remontowe. Generalne remonty związane były przede wszystkim z termomodernizacją budynków (wymiana dachu, docieplenie stropu i dachu, wymiana stolarki okiennej, wymiana grzejników, wymiana oświetlenia, wymiana pieców i instalacji c.o.) – prowadzone były m.in. w: 4 szkołach podstawowych w pow. opoczyńskim – SP w Skroninie, SP w Wójcinie, SP w Dębie, SP w Paradyżu, SP nr 12 i II LO w Piotrkowie Trybunalskim, SP w Komornikach (pow. piotrkowski), SP w Lesiewie (pow. rawski), ZS w Zadzimiu (pow. poddębicki). Inne generalne remonty, np. w I LO w Opocznie, SP nr 2 w Opocznie, SP w Sroczku (pow. piotrkowski). Rozbudowano o nowe budynki m.in.: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Zawadzie (pow. tomaszowski) oraz Chrześcijańskie Centrum Edukacji w Tomaszowie Mazowieckim.

W większości szkół prowadzono również drobniejsze prace remontowo-konserwatorskie polegające m.in. na: malowaniu sal lekcyjnych i korytarzy, elewacji, modernizacji pomieszczeń sanitarno-higienicznych, renowacji podłóg, wymianie stolarki okiennej lub drzwiowej.

Jednakże, w dalszym ciągu – z uwagi na ograniczone środki finansowe – problemem pozostaje wyegzekwowanie wykonania obowiązków zawartych w decyzjach administracyjnych dotyczących stanu sanitarno-technicznego w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Łodzi, w związku z czym 16 (w 2022 roku – 24) łódzkich szkół objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym.

– Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej

Szkoły na terenie województwa łódzkiego są podłączone do wodociągów, żadna nie posiada ustępów zewnętrznych, 227 szkół (23%) nie jest podłączonych do kanalizacji centralnej (153 posiada bezodpływowy zbiornik, a 74 własną oczyszczalnię).

Podczas bieżącego nadzoru pracownicy PIS woj. łódzkiego szczególną uwagę zwracali na zapewnienie uczniom odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej – wszystkie skontrolowane szkoły w pomieszczeniach sanitarno-higienicznych zapewniały dostęp do ciepłej bieżącej wody oraz do środków do utrzymania higieny osobistej.

Sytuacja w zakresie zachowania standardów dostępności do urządzeń higieniczno-sanitarnych dla uczniów pogorszyła się w porównaniu z latami ubiegłymi – uchybienia stwierdzono łącznie w 111 placówkach (100 w ubiegłym roku).

Nadal często spotykanym problemem jest brak zaplecza sanitarnego oraz wydzielonych rozbieralni dla dziewcząt i chłopców przy bloku sportowym (jedynie 40% skontrolowanych placówek posiadało czynne natryski, 54% – w 2022 r.).

Większość stwierdzonych nieprawidłowości w zakresie warunków do utrzymania higieny osobistej dotyczyła złego stanu sanitarno-technicznego sanitariatów (dot. 21 szkół). Sytuacja w tym zakresie ulega poprawie – w 2023 r. przeprowadzono prace remontowo-modernizacyjne sanitariatów, np. w: II LO w Radomsku, w SP w Celestynowie (pow. opoczyński), Zespole Szkół Mundurowo-Technicznych w Ostrowie (pow. łaski), II LO w Piotrkowie Trybunalskim, SP w Poddębicach.

– Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego ulegają stopniowej poprawie – w 2023 r. oddano do użytku nowe hale i sale sportowe, m.in. w: SP w Kęszycach (pow. skierniewicki), II LO w Tomaszowie Mazowieckim oraz przy SP w Rokicinach (pow. tomaszowski), SP w Chociwiu (pow. łaski), SP w Mogilnie Dużym (pow. pabianicki), ZS nr 1 w Pabianicach, SP nr 13 w Pabianicach, Powiatowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Mroczkowie Gościnnym (pow. opoczyński), SP w Wadlewie (pow. bełchatowski).

Powstały również nowoczesne boiska, m.in. przy: ZS w Piątkowisku (pow. pabianicki), SP w Gałkówku Kolonii (pow. brzeziński), SP w Lesiewie (pow. rawski), SP w Dąbkowicach Dolnych i Mysłakowie (pow. łowicki), SP w Gałkówku Kolonii (pow. brzeziński), XXI LO w Łodzi. Zmodernizowano boiska sportowe, np. przy: ZSP nr 1 oraz ZS w Łęczycy.

Jednakże baza sportowa w szkołach do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w dalszym ciągu jest niewystarczająca – pełnowymiarowych sal gimnastycznych nie posiada ok. 29%, placówek, brak jakiegokolwiek sali do zajęć ruchowych odnotowano w 130 szkołach, a boiska nie posiada 228 szkół (23%).

W szkołach z niedostateczną infrastrukturą sportową uczniowie ćwiczą na korytarzach (6% skontrolowanych szkół) lub zajęcia prowadzone są w salach innych szkół, w okresie wiosenno-letnim – na świeżym powietrzu. Część placówek, mimo posiadania własnej infrastruktury sportowej, dodatkowo korzysta z basenu, stadionu miejskiego lub gminnego i hal sportowych.

Stan sanitarno-techniczny bloków wychowania fizycznego ulega sukcesywnej poprawie – wyremontowano bloki sportowe, np. w ZS nr 4 w Kutnie, w SP w Okupie (pow. łaski), SP nr 2 w Opocznie, SP w Poddębicach, SP nr 3, nr 175 i nr 182 w Łodzi.

– **Warunki pracy ucznia**

Pracownicy pionu HDM zwracali uwagę na zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania – szczególnie na zapewnienie odpowiedniej temperatury pomieszczeń, właściwej wentylacji, oświetlenia, możliwość ochrony przed nadmiernym nasłonecznieniem oraz wietrzenie pomieszczeń.

Dokonano oceny odpowiedniego zestawienia mebli szkolnych i ich dostosowania do wzrostu dzieci w 702 oddziałach – nieprawidłowości nie stwierdzono.

Dokonywano również oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych w zakresie równomiernego ich rozłożenia na przestrzeni tygodnia (w 10395 oddziałach w 847 szkołach) – w 2% skontrolowanych oddziałów stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły głównie rozpoczynania zajęć w szkołach o różnych porach oraz przekroczenia liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o ponad 1 godzinę.

Podczas bieżącego nadzoru sprawdzano także spełnienie wymogu zapewnienia warunków do pozostawiania w placówce podręczników i przyborów szkolnych – prawie wszystkie szkoły (99%) stwarzały taką możliwość (w indywidualnych szafkach zlokalizowanych na korytarzach bądź w szatniach, czasami na półkach lub szafkach w salach dla uczniów danej klasy).

– **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

W 2023 r. substancje chemiczne i ich mieszaniny posiadało 26% skontrolowanych szkół. Jak co roku prowadzony był nadzór nad ich odpowiednim przechowywaniem i oznakowaniem w szkolnych pracowniach chemicznych oraz posiadaniem aktualnego ich spisu. W nadzorowanych placówkach uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk ww. substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje BHP określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia.

– **Prowadzenie dożywiania uczniów**

Dożywianie prowadzone było przez 75% szkół – głównie szkoły podstawowe (83%), głównie w postaci obiadu jedno- lub dwudaniowego. W 53% placówek posiłki przygotowywane były na miejscu. Natomiast tylko w 5% szkół organizowane były śniadania.

Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego

Na terenie woj. łódzkiego w 2023 r. nadzorowano 26 placówek kształcenia ustawicznego, tj. warsztaty i centra szkolenia zawodowego, funkcjonujące samodzielnie, a także 31 warsztatów szkolnych, wchodzących w skład zespołów szkół ponadpodstawowych.

Stan sanitarno-techniczny większości z nich nie budził większych zastrzeżeń.

Placówki z pobytem całodobowym

Na terenie woj. łódzkiego w 2023 r. funkcjonowało 149 placówek z pobytem całodobowym (skontrolowano 131), do których zalicza się:

- **placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym domy dziecka i pogotowia opiekuńcze,**
- **domy studenckie,**
- **bursy i internaty,**
- **młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,**
- **specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze.**

W 2023 r. funkcjonowało 57 placówek **opiekuńczo-wychowawczych**. Znajdowały się one w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Do innego budynku został przeniesiony Dom Dziecka w Dąbrowie Rusieckiej (pow. bełchatowski) i zyskał siedzibę w nowo wybudowanym na potrzeby placówki nowoczesnym obiekcie w Bełchatowie. Powstały nowe placówki: POW „PRZYSTAŃ” w Żarnowie (pow. opoczyński) oraz Dom Dziecka „nad Rawką” zlokalizowany w istniejącym już Domu Dziecka w Rawie Mazowieckiej.

Wykonano kompleksową przebudowę Domu Dziecka w Piotrkowie Trybunalskim wraz z jego podzieleniem i wyodrębnieniem dwóch placówek. Dodatkowo prace remontowe prowadzono w POW w Łasku.

Bursy i internaty – w woj. łódzkim 19 placówek funkcjonowało w 2023 r. samodzielnie, a 22 wchodziło w skład zespołów szkół i ośrodków. Działalność zakończyła Bursa Szkolna w Opocznie. Stan sanitarno-techniczny i higieniczny nie budził zastrzeżeń za wyjątkiem internatu ZSCKR w Dobryszycach (pow. radomszczańskim) oraz Bursy Koedukacyjnej w Skierniewicach, w których stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-porządkowy. W internacie ZSCKR w Mieczysławowie (pow. kutnowski) przystosowano pomieszczenia na nowe pokoje z łazienkami.

Stan sanitarno-techniczny **domów studenckich** nie budził zastrzeżeń.

Specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. W 2023 r. pod nadzorem znajdowały się 23 ośrodki tego typu.

Stan sanitarno-techniczny i higieniczny **Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapii** był zadowalający. Zły stan sanitarno-techniczny stwierdzono w MOS w Kiernozi. Z uwagi na ciągłe dewastacje sprzętu, wyposażenia i niszczenie pomieszczeń przez wychowanków konieczne jest częste ich odnawianie.

Placówki wsparcia dziennego

W 2023 r. pod nadzorem znajdowały się 104 (w 2022 r. – 110) placówki tego typu. W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne. W 2023 r. kilka placówek zakończyło działalność, np. Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza w Lubczynie (pow. wierszowski), Świetlica Romska w Skierniewicach i Świetlica Środowiskowa „Uśmiech Dziecka” w Sieradzu. Natomiast w 2023 r. działalność rozpoczęła Świetlica TPD Oddział Miejski w Wieruszowie. Stan sanitarno-techniczny generalnie nie budził zastrzeżeń.

Placówki wychowania pozaszkolnego

W 2023 r. pod nadzorem znajdowało się 97 placówek, w większości to: domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, pozaszkolne placówki specjalistyczne i inne. Powstała nowa placówka: filia Łaskiego Domu Kultury.

Placówki cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży, które biorą udział w zajęciach artystycznych, rekreacyjno-sportowych, a także w działalności kulturalnej i imprezach okolicznościowych. Placówki tego typu znajdowały się w bardzo dobrym stanie sanitarno-technicznym.

Placówki wypoczynku letniego i zimowego

Na terenie woj. łódzkiego w 2023 r. do bazy MEN zgłoszono 1542 turnusów wypoczynku (1206 letnich, 336 zimowych).

Wypoczynek organizowano przeważnie (71%) w miejscu zamieszkania w formie półkolonii w świetlicach szkolnych i środowiskowych, domach kultury, salach sportowych itp., będących pod stałym bieżącym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Turnusy wyjazdowe odbywały się w postaci m.in. kolonii, obozów: pod namiotami, sportowych, artystycznych i innego typu. Wypoczynek letni i zimowy zorganizowano prawidłowo, placówki zapewniły właściwe warunki sanitarno-higieniczne uczestnikom wypoczynku, za wyjątkiem pojedynczych przypadków (gł. w obszarze pionu higieny żywności i żywienia), w których w następstwie zaleceń Państwowej Inspekcji Sanitarnej natychmiast podjęto działania naprawcze.

Podsumowanie

W placówkach oświatowo-wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe, są one wciąż niedostateczne w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (głównie w mieście Łodzi) znajduje się nadal w złym stanie sanitarno-technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre – w większości sanitariatów jest stały dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy 1 umywalce oraz środków do utrzymania higieny osobistej, a w przypadkach ich nie-zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowo powstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć WF, głównie dotyczy to szkół podstawowych zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Problemem obserwowanym od kilku lat jest wzrost przypadków występowania wszawicy u dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli woj. łódzkiego. Pracownicy podczas przeprowadzanych kontroli, a także w przypadkach otrzymywanych zgłoszeń o występowaniu tego problemu, przekazują do placówek informacje na temat zapobiegania i zwalczania wszawicy u dzieci i młodzieży.

Przygotowała:

Małgorzata Nowakowska-Dróżdż

Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia,

Komunikacji Społecznej i Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2023

W 2023 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego 76548 kontroli sanitarnych i wizytacji.

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano 5627 decyzji administracyjnych (PPIS -5030, PWIS – 597) oraz 5251 decyzji płatniczych (PPIS – 5152, PWIS – 99).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Nałożono 1151 mandaty - na kwotę 328 600 zł. Nałożono 169 kar pieniężnych na kwotę 325 554 zł.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano 732 tytuły wykonawcze celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	183	0	65	0	247	703	6
2.	bezpieczeństwo żywności, żywienia i produktów kosmetycznych	2827	8	3106	0	122	10	980
3.	higiena komunalna	1446	12	524	0	600	13	162
4.	higiena pracy	449	13	272	4	192	1	1
5.	higiena dzieci i młodzieży	109	0	79	0	62	5	2
6.	ochrona radiacyjna	0	410	0	0	16	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	14	150	1106	95	249	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	2	0	0	0	1	0	0
9.	inne	0	4	0	0	2	0	0
	OGÓLEM:	5627		5251		1491	732	1151

SPIS TREŚCI

Wstęp	2
Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	3
Badania wykonywane w zintegrowanych merytorycznie laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	4
Akredytacja w zintegrowanej merytorycznie bazie laboratoryjnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego	5
W zakresie Epidemiologii	7
Sytuacja epidemiologiczna zakażeń i chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2023	7
Ocena wykonania szczepień obowiązkowych w województwie łódzkim w 2023 roku	9
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2023	11
W zakresie Higieny Środowiska	13
W zakresie Nadzoru Higieny Komunalnej	13
Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców województwa łódzkiego	13
Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego	14
Jakość wody w kąpieliskach	14
Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej	15
Wnioski	16
W zakresie Nadzoru Higieny Pracy	16
Wnioski	20
W zakresie Nadzoru nad Chemikaliami	21
Nadzór nad substancjami i mieszaninami chemicznymi oraz detergentami	21
Nadzór nad wprowadzonymi do obrotu produktami biobójczymi	21
Nadzór nad prekursorami narkotyków, środkami zastępczymi i NSP	22
Nadzór nad kosmetykami	22
Wnioski	23
W zakresie Bezpieczeństwa Żywności i Żywnienia	24
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	24
Zakłady produkcji żywności	24
Obiekty obrotu żywnością	25
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	26
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	27
Nadzór nad suplementami diety, żywnością specjalnego przeznaczenia i żywnością wzbogacaną	28
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	30
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	33
Wnioski	34

W zakresie Higieny Radiacyjnej	35
Pracownie rentgenowskie	35
Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pole e-m 0-300 GHz	35
Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa łódzkiego w ramach działania Placówek Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych WSSE w Łodzi	35
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	37
W zakresie Promocji Zdrowia, Komunikacji Społecznej i Higieny Dzieci i Młodzieży	39
W zakresie Promocji Zdrowia i Komunikacji Społecznej	39
Profilaktyka palenia tytoniu i używania papierosów elektronicznych	39
Profilaktyka otyłości oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia	40
Profilaktyka HIV/AIDS	41
Profilaktyka uzależnień	42
Profilaktyka chorób nowotworowych	42
Profilaktyka chorób zakaźnych	43
Promocja higieny i profilaktyka próchnicy wśród dzieci i młodzieży	44
Światowy Dzień Zdrowia WHO	45
Bezpieczny wypoczynek letni i zimowy dzieci i młodzieży	45
Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach oraz Światowy Dzień Wiedzy o Antybiotykach	45
Konferencje profilaktyczne, udział w imprezach masowych	46
W zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	47
Żłobki i kluby dziecięce	47
Przedszkola	47
Szkoly	48
Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	49
Placówki z pobytem całodobowym	50
Placówki wsparcia dziennego	50
Placówki wychowania pozaszkolnego	50
Placówki wypoczynku letniego i zimowego	51
Podsumowanie	51
Podsumowanie	52
Działalność Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego w liczbach w roku 2023	52